พระราชบัญญัติ

จราจรทางบก

พุทธศักราช ๒๔๗๗

แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน

พร้อมด้วย

กฎ และ ประกาศกระทรวงมหาดไทย ทุกฉบับ

ข้อบังคับ และประกาศเจ้าพนักงานจราจร

อนุสสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ธ.บ.

เมรุวัดโพธินิมิตร บางยี่เรือ ธนบุรี

วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๐๕

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ขอขอบพระคุณอย่างสูง ที่กรุณามาเป็นเกียรติ

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ธ.บ.

๒๒ กรกฎาคม ๒๕๐๕

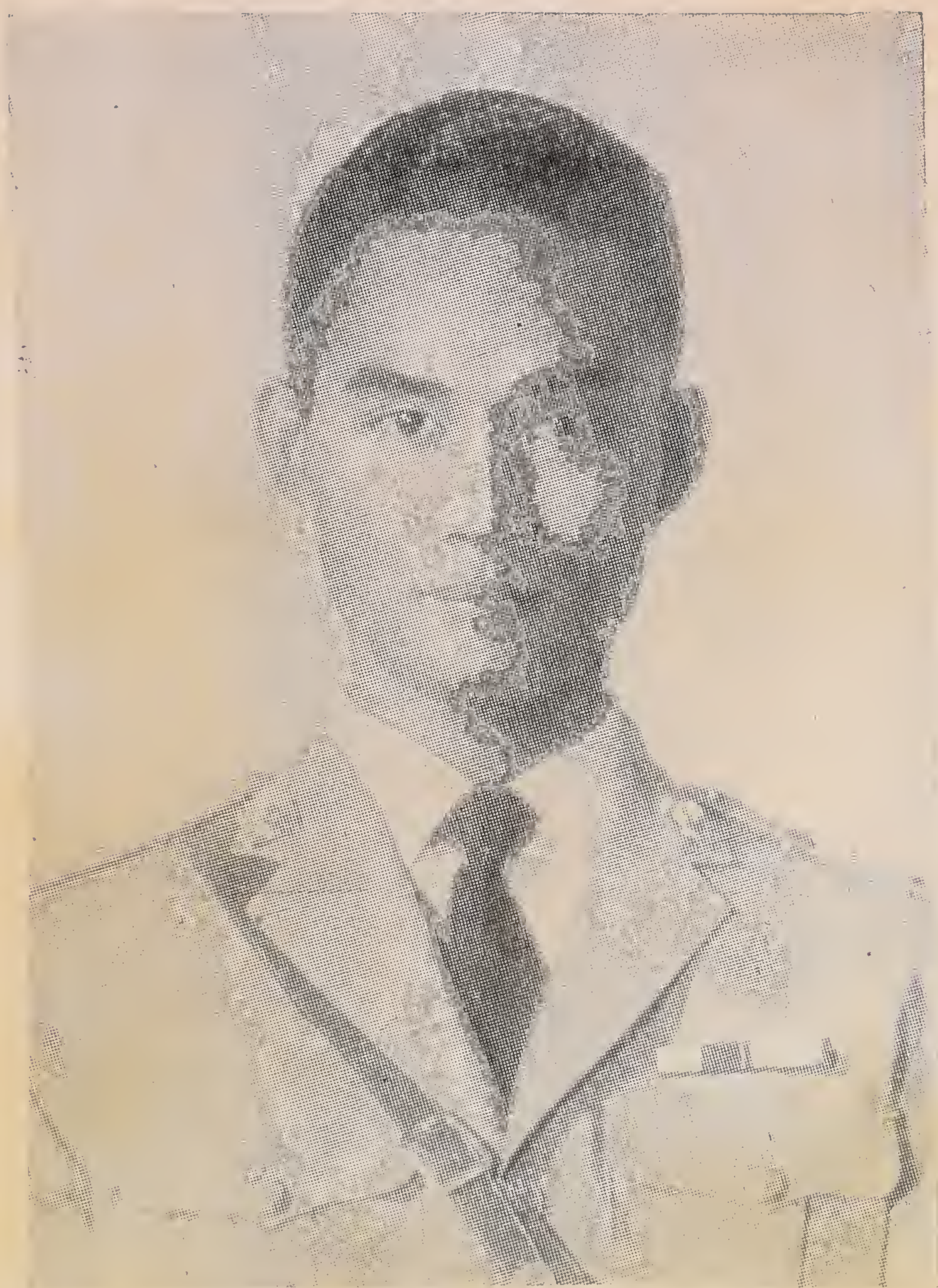

กรมตำรวจ

นายชุบ–นางสายใจ สุคนธสิงห์

นางสุภร สุคนธสิงห์

ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ธ.บ.

ชาตะ ๑๐ กันยายน ๒๔๗๒

มรณะ ๒๓ เมษายน ๒๕๐๕

ประวัติย่อ
ร้อยตำรวจเอก บุญชงค์ สุคนธสิงห์

ร้อยตำรวจเอก บุญชงค์ สุคนธสิงห์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๒ ณ บ้านเลขที่ ๑๐๙ ซอยสายสัมพันธ์ ถนนสมเด็จพระเจ้าตากสิน ตำบลบุคโล อำเภอธนบุรี จังหวัดธนบุรี เป็นบุตรคนโตของนายชุบ และ นางสายใจ สุคนธ-สิงห์ ร้อยตำรวจเอก บุญชงค์ สุคนธสิงห์ มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๘ คน ดังนี้

ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ธ.บ.
น.ส. ศรีรัตน์ สุคนธสิงห์
ว่าที่ ร.ต. บุญชอบ สุคนธสิงห์
น.ส. ชูศรี สุคนธสิงห์
ว่าที่ ร.ต. เชิดศักดิ์ สุคนธสิงห์ ร.น.
นายสมชาย สุคนธสิงห์
นายสมชาญ สุคนธสิงห์
ด.ช. ศักดิ์ชัย สุคนธสิงห์

เมื่ออายุได้ ๖ ปี ร.ต.อ. บุญชงค์ ก็เข้าศึกษาเล่าเรียนในชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนอนุกุลดรุณี แล้วเข้าศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนนวลนรดิศ ต่อมาก็ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนเตรียมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จนได้รับพระราชทานปริญญาธรรมศาสตร์บัณฑิต และ ได้อนุ-ปริญญาวิชาการบัญชี ในปี พ.ศ. ๒๔๙๔ จากนั้นก็ได้เข้ารับการอบรมที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน และได้รับพระราชทานยศเป็น ร.ต.ต. ในปี พ.ศ. ๒๔๙๙

นอกจากการศึกษาเล่าเรียนที่กล่าวมานี้ ร.ต.อ. บุญชงค์ ยังมีศรัทธาในอันที่จะศึกษาหาความรู้และเจริญรอยตามบรรพบุรุษ ทางพระพุทธศาสนาอีกด้วย ในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ ร.ต.อ. บุญชงค์ ได้อุปสมบท ณ วัดอินทาราม (ใต้) และมาจำพรรษาอยู่ ณ วัดโพธินิมิตร อำเภอธนบุรี จังหวัดธนบุรี ระหว่างที่บวชเป็นพระภิกษุ จำพรรษาตลอดหนึ่งพรรษานั้น ร.ต.อ. บุญชงค์ ได้ศึกษาเล่าเรียนหลักพระธรรม ประพฤติตนถูกต้องตามพระธรรมวินัย จนเป็นที่ยกย่องนับถือของพระภิกษุที่จำพรรษาอยู่ด้วยกัน เป็นที่ปีติยินดีของญาติพี่น้องเป็นที่สุด

ต่อมา เมื่อ ร.ต.อ. บุญชงค์ พ้นจากภาระที่ต้องเล่าเรียนโดยตรงแล้ว จึงได้ทำการสมรสกับ น.ส. สุภร สาระศาลิน ผู้เป็นธิดานายสวัสดิ์ และ นางสุภา สาระศาลิน และได้อยู่กินสร้างหลักฐานกันตลอดมา จนมีบุตรด้วยกันรวม ๔ คน ดังต่อไปนี้

ด.ญ. พุทธชาติ สุคนธสิงห์

ด.ช. ชาติชาย สุคนธสิงห์

ด.ช. เชิดชัย สุคนธสิงห์

ด.ญ. ชมนาด สุคนธสิงห์

ร.ต.อ. บุญชงค์ เกิดมามีชีวิตเพื่อรับราชการในอันที่จะตอบแทนคุณประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อย่างแท้จริง ได้รับราชการต่างพระเนตร พระกรรณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตลอดชั่วชีวิตเริ่มแรกเมื่อ

ปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ได้รับราชการเป็นพนักงานตรวจสอบบัญชี กรมตรวจเงินแผ่นดิน

ปี พ.ศ. ๒๔๙๖ ได้รับราชการเป็นทหาร สังกัดกรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์

ปี พ.ศ. ๒๔๙๘ ได้รับราชการเป็นตำรวจ และได้รับพระราชทานยศเป็นว่าที่ ร.ต.ต. ประจำสถานีตำรวจนครบาลพระราชวัง

ปี พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้รับพระราชทานยศเป็น ร.ต.ต. และกรมตำรวจแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่ง รองสารวัตรสถานีตำรวจนครบาลมีนบุรี

ปี พ.ศ. ๒๕๐๐ กรมตำรวจ แต่งตั้งให้มา ดำรงตำแหน่ง รองสารวัตรสืบสวนสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์

ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ รับราชการเป็นตำรวจประจำสถานีตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์ตลอดมา บำเพ็ญคุณงามความดีจนได้รับพระราชทานยศเป็น ร.ต.ท. และ ร.ต.อ. ตามลำดับ ได้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อความสงบสุขของประชาชนและประเทศชาติ ด้วยกำลังใจอันเข้มแข็ง อดทน และไม่หวั่นไหวต่อความยากลำบาก

จนวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๐๕ เวลา ๐๒.๐๐ น. เศษ ร.ต.อ. บุญชงค์ ได้ประสพอุบัติเหตุจากการตรวจรถยนต์ ในขณะปฏิบัติหน้าที่ราชการ เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่ร่วมอยู่ด้วย ได้รีบนำส่งโรงพยาบาลกลาง แต่เนื่องจากศีรษะได้รับความกระทบกระเทือนอย่างหนัก นายแพทย์ได้ทำการรักษา และให้ความช่วยเหลืออย่างสุดความสามารถเป็นเวลาถึง ๓ วัน ร.ต.อ. บุญชงค์ จึงได้ถึงแก่กรรมท่ามกลางนายแพทย์ พยาบาล ญาติมิตร ตลอดจนผู้บังคับบัญชา ในวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๐๕ เวลา ๑๓.๔๕ น. รวมอายุได้ ๓๓ ปี

อนึ่ง ตั้งแต่ประสพอุบัติเหตุจนถึงแก่กรรม ๓ วันนั้น ร.ต.อ. บุญชงค์ หมดความรู้สึก ไม่สามารถที่จะพูด สั่งเสีย บอกกล่าวขอบคุณต่อผู้บังคับบัญชา ตลอดจนญาติมิตรที่มาเยี่ยมเยียนเฝ้าสอบถามอาการได้

เนื่องจาก ร.ต.อ. บุญชงค์ มีอัธยาศัยดี มีความกตัญญูรู้คุณผู้มีอุปการะ และมีกตเวทีตอบสนองต่อท่านเหล่านั้น ทั้งยังมีใจกว้างขวางโอบอ้อมอารีต่อญาติมิตรเสมอมา ประกอบกับเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งเด็ดขาด เชื่อฟังผู้บังคับบัญชา ยึดถือระเบียบปฏิบัติตามกฎหมายและหน้าที่เป็นใหญ่ มีมานะอดทนอย่างยอดเยี่ยมยากที่จะหาผู้ใดเทียบ จนสามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ผลลุล่วงเป็นที่พอใจของผู้บังคับบัญชาทุกชั้น เป็นที่เคารพนับถือของประชาชนและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทั่ว ๆ ไป

ฉะนั้น หลังจากเกิดอุบัติเหตุขณะรับการรักษาอยู่โรงพยาบาลกลาง จึงมีญาติมิตรและผู้บังคับบัญชา ได้มาเยี่ยมเยียนเฝ้าถามข่าวและให้กำลังใจ นับเป็นความกรุณาอย่างสุดซึ้ง

ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ จากไปด้วยความสงบ ความตายเป็นสิ่งที่แน่นอนหลีกเลี่ยงไม่พ้น แต่ ร.ต.อ. บุญชงค์ ได้จากไปเร็วเกินควร คงเหลือแต่คุณงามความดีที่ได้ประกอบเอาไว้ พร้อมกับความเศร้าสลด ความเสียดายอาลัยรัก ไว้เบื้องหลัง จึงไม่มีทางใดที่จะดีไปกว่าสร้างกุศลแผ่ส่วนบุญไปยัง ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ กุศลใดที่ได้บำเพ็ญแล้วแต่ต้น ตลอดจนกุศลอันจะเกิดจากหนังสือเล่มนี้ และกุศลที่จะสร้างต่อไปในภายหน้า ขออุทิศให้แก่ดวงวิญญาณของ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพนั้นด้วยเทอญ.

คำไว้อาลัย

ในการพระราชทานเพลิงศพ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ เจ้าภาพขอให้เขียนคำไว้อาลัย เพื่อนำลงพิมพ์ในหนังสือแจกแก่ผู้มีเกียรติที่มาในงานพระราชทานเพลิง ซึ่งข้าพเจ้าได้รับคำขอนี้ด้วยความเต็มใจ

ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ได้รับราชการเป็นรองสารวัตรสืบสวนสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์ เป็นเวลาประมาณ ๕ ปีเศษ เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้บังคับบัญชาทุกชั้นว่า ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความเรียบร้อย ไม่มีสิ่งใดบกพร่อง ทั้งมีความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียรต่อการงานโดยมิได้เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย จึงเป็นที่รักใคร่ของผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาทุกชั้น จากความเป็นผู้มีความประพฤติดี เอาใจใส่ต่อหน้าที่ราชการตลอดมาดังกล่าว จึงเป็นที่หวังกันว่า ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ จะต้องมีความเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคตอีกมาก แต่ด้วยความไม่แน่นอนของชีวิตมนุษย์ ร.ต.อ. บุญชงค์ ฯ กลับต้องมาประสพกับมรณกรรม อันเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความองอาจและเสี่ยงอันตรายอย่างยิ่ง ดังเป็นที่ทราบกันอยู่แล้ว มรณกรรมของ ร.ต.อ. บุญชงค์ ฯ ครั้งนี้ ยังความเศร้าสลดและสะเทือนใจแก่ทุก ๆ คนที่ได้ทราบ โดยเฉพาะในส่วนตัวของข้าพเจ้า รู้สึกว่ากระทบกระเทือนจิตใจเป็นอย่างมาก ที่ต้องสูญเสียนายตำรวจซึ่งขยันขันแข็งผู้นี้ไปอย่างไม่คาดฝัน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าชีวิตของ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ จะสิ้นไปแล้ว แต่วีระกรรมของ ร.ต.อ. บุญชงค์ ฯ ที่ได้กระทำไปด้วยความองอาจกล้าหาญใน

คืนวันที่ ๒๑ เม.ย. ๒๕๐๕ จะยังคงอยู่ในความทรงจำของตำรวจนครบาลตลอดไป

ในที่สุดนี้ หาก ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ จะหยั่งทราบด้วยญาณวิถีใด ขอจงได้รับกุศลบุญราศี ซึ่งบุตร ภริยา ญาติ มิตร และ เพื่อนข้าราชการตำรวจนครบาลได้ร่วมกันบำเพ็ญมาแล้วโดยพร้อมเพรียงและขออธิษฐานให้ดวงวิญญาณของ ร.ต.อ. บุญชงค์ ฯ จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพนั้นเทอญ.

พล.ต.ท. ประจวบ กีรติบุตร
ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล

คำไว้อาลัย

ของ

พล ต.ต. ไมตรี บัณเย็น ผบก.น. เหนือ

โดยที่ ร.ตอ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ เมื่อครั้งมีชีวิตอยู่ได้ดำรงตำแหน่งรองสารวัตรสืบสวนสอบสวนสถานีตำรวจสำราญราษฎร์ มาเป็นเวลานานหลายปี และเป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อย เอาใจใส่ต่อหน้าที่ราชการเป็นอย่างดีและขยันหมั่นเพียร จึงเป็นที่รักใคร่และไว้วางใจของผู้บังคับบัญชาทุกชั้น ตลอดจนผู้ใต้บังคับบัญชาก็ยังรักใคร่เคารพยำเกรง เมื่อ ร.ต.อ. บุญชงค์ ต้องมาด่วนประสพเคราะห์กรรมถึงแก่กรรมเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ราชการเช่นนี้ จึงเป็นที่อาลัยแก่ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาทุกชั้นอย่างยิ่ง ดังนั้น เมื่อนางสุภร สุคนธสิงห์ มาแจ้งว่าจะจัดพิมพ์หนังสือพระราชบัญญัติจราจรทางบกเพื่อเป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ร.ต.อ. บุญชงค์ และขอให้ข้าพเจ้าเขียนคำไว้อาลัยไปลงพิมพ์ในหนังสือเล่มนี้ เพื่อเป็นเกียรติแก่ ร.ต.อ. บุญชงค์ ผู้ล่วงลับไปแล้ว และแก่วงศ์ตระกูล ข้าพเจ้าจึงยินดีและเต็มใจอย่างยิ่ง ขอให้กุศลผลบุญที่ ร.ต.อ. บุญชงค์ ได้ประกอบมาแล้วด้วยดี จงส่งผลให้ดวงวิญญาณของ ร.ต.อ. บุญชงค์ เป็นสุขในสัมปรายภพนั้น เทอญ ฯ

พล ต.ต. ไมตรี บัณเย็น

ผบก. น. เหนือ

"ระลึกถึง คุณบุญชงค์"

ข้าพเจ้าได้มีโอกาสรู้จักกับ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ครั้งแรกเมื่อประมาณกลางปี พ.ศ. ๒๕๐๓ โดยคุณบุญชงค์มีธุระส่วนตัวไปพบข้าพเจ้าที่บ้าน และหลังจากนั้นก็ได้ติดต่อพบปะกันอีก ๓—๔ ครั้ง โดยราชการบ้าง ธุระส่วนตัว แต่จะอย่างไรก็ตามแม้จะได้มีโอกาสพบปะกันน้อยครั้ง แต่ข้าพเจ้าก็มั่นใจว่ารู้จักคุณบุญชงค์ดี

ในสายตาของข้าพเจ้า คุณบุญชงค์เป็นคนสุภาพเรียบร้อย พูดอะไรตรงไปตรงมาไม่มีเล่ห์เหลี่ยม และจากกิตติศัพท์ที่ข้าพเจ้าได้ทราบปรากฏว่าคุณบุญชงค์เป็นคนเอางานเอาการ ขยันขันแข็ง และทำงานได้ผลดีเสียด้วย ดังจะเห็นได้จากประวัติย่อในการปฏิบัติงานของคุณบุญชงค์ ซึ่งมีปรากฏว่า:—

> "เริ่มเข้ารับราชการเป็นพลตำรวจ สังกัดกองคลังกรมตำรวจเมื่อ ๑ มีนาคม ๒๔๙๙ หลังจากที่สอบได้ประกาศนียบัตรธรรมศาสตร์บัณฑิต แผนกกฎหมาย (เทียบเท่ากับปริญญาตรี) และได้รับพระราชทานเลื่อนยศมาโดยลำดับจนกระทั่งเป็น ร.ต.อ. เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๐๔ โดยมีตำแหน่งราชการครั้งสุดท้ายเป็นรองสารวัตรสืบสวนสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์

คุณบุญชงค์ เป็นคนดีมีอัธยาศัยดี เข้ากับเพื่อนร่วมงานได้ทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือผู้น้อย และเป็นคนมีนิสัยใจคอนักเลง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น คบคนทุกชั้นจึงเป็นนายตำรวจที่เข้ากับราษฎรได้เป็นอย่างดี

ข้าพเจ้าไม่เคยได้ทราบข่าวการเจ็บไข้ได้ป่วยของคุณบุญชงค์มาก่อน แต่จู่ ๆ เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๐๕ ก็ได้ทราบข่าวว่าคุณบุญชงค์ ถึงแก่กรรมเสียแล้ว ถึงแก่กรรมในขณะปฏิบัติหน้าที่ราชการ เพราะการเข้าจับกุมรถยนต์บรรทุกซึ่งมีนายสวัสดิ์ ลิสนันท์ เป็นผู้ขับขี่ โดยเมื่อคืนวันที่ ๒๑ เมษยน ๒๕๐๕ เวลาประมาณ ๐๒.๐๐ น. เศษ คุณบุญชงค์ออกปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจตราตามปกติพบรถยนต์บรรทุกคันหนึ่งแล่นผ่านมา สงสัยว่าจะมีของผิดกฎหมายซุกซ่อนอยู่จึงเรียกให้หยุดเพื่อขอตรวจค้น แต่นายสวัสดิ์ผู้ขับขี่รถยนต์คันนั้นไม่ยอมหยุดรถให้ตรวจค้น คุณบุญชงค์ก็กระโดดเกาะรถ เมื่อผู้ขับเร่งความเร็วสูงจึงเป็นเหตุให้รถสบัดคุณบุญชงค์ตกจากรถ สลบและไปถึงแก่กรรมที่โรงพยาบาลกลาง เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๐๕

ในที่สุดคนดีโดยฉะเพาะอย่างยิ่งเป็นข้าราชการตำรวจ คนหนึ่ง ซึ่งตั้ง ใจทำงานมาเป็นอย่างดีก็ได้พบชีวิตลงอีกคนหนึ่ง ทั้ง ๆ ที่ผู้ตายเพิ่งมีอายุเพียง ๓๓ ปีเท่านั้น ยังมีหวังที่จะก้าวหน้าไปอีกมาก ถ้ายังไม่สิ้นชีวิตเสียก่อน แต่จะทำอย่างไรได้ ความตายเป็นอนิจจัง จึงสุดวิสัยที่จะหลีกเลี่ยงได้ ถึงจะรักอาลัยและระลึกถึงเพียงใด ก็ไม่มีใครสามารถช่วยได้

ถึงคุณบุญชงค์ จะถึงแก่กรรมไปแล้ว ข้าพเจ้าก็ยังระลึกถึงคุณบุญชงค์อยู่เสมอ และข้าพเจ้าหวังว่าคุณงามความดีต่าง ๆ ที่คุณบุญชงค์ได้กระทำไว้ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น คงจะอำนวยให้วิญญาณของคุณบุญชงค์ได้ไปสู่สุขคติในสัมปรายภพโดยแน่แท้.

พ.ต.อ. ชอบ สุนทรพิพิธ

๒๗ มิ. ย. ๒๕๐๕

คำไว้อาลัย

ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์

ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ รอง สวส. สน. สำราญราษฎร์ ซึ่งถึงแก่กรรมในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๐๕ นั้น เนื่องจากเป็นผู้ที่เคร่งครัดที่จะปฏิบัติงานในการจับกุมผู้กระทำผิด ซึ่งขับรถยนต์บรรทุกมาไม่ยอมหยุดรถให้ตรวจในเวลาวิกาล ได้เกาะรถเพื่อจับกุม จึงตกรถถึงแก่กรรม

การถึงแก่กรรมของ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ผู้นี้เป็นที่เศร้าสลดอาลัยของผู้บังคับบัญชาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจาก ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ผู้นี้มีอัธยาศัยอันดีงามต่อบุคคลทั่วไป จึงเป็นที่รักใคร่ของผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา และบุคคลส่วนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ทิ้งภรรยาและบุตรอีก ๔ คน ซึ่งอยู่ในความอุปการะไว้เบื้องหลังอีกด้วย ความเศร้าสลดของผู้บังคับบัญชาและญาติมิตร จึงมีเป็นทวีคูณ ขอให้วิญญาณ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ซึ่งได้ประกอบกรรมดีไว้ในชาตินี้ จงไปสู่ยังที่สุคติ

พ.ต.ท. จิตติ ดีระสมบูรณ์

ผกก. น. ๑

๑๐ ก.ค. ๒๕๐๕

คำอาลัย

ในฐานะที่ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ได้ร่วมปฏิบัติงานกับข้าพเจ้ามา แม้เป็นระยะเวลาเพียง ๒ ปีเศษ แต่ด้วยความรู้สึกของข้าพเจ้าแล้ว เห็นว่าเป็นผู้ที่ได้ให้ความร่วมมือต่อกิจการงานในหน้าที่ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีตลอดมา เมื่อต้องมาด่วนจากไปเสียเช่นนี้ ย่อมนำความเศร้าสลดมาสู่ข้าพเจ้า และเพื่อนนายตำรวจตลอดจนบรรดาตำรวจผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างสุดซึ้ง แม้วิญญาณและสังขารจะจากไปแล้วก็ตาม แต่เกียรติคุณและความดีย่อมยังคงอยู่ และระลึกอยู่ในความทรงจำตลอดไป

ขอให้คุณความดีที่ได้กระทำไว้ จงเป็นเสมือนแสงประทีปส่องนำดวงวิญญาณไปสู่สุคติยังสัมปรายภพ เทอญ.

พ.ต.ท. หิรัญ สุคนธชาติ

สวญ. สน. สำราญราษฎร์

เราหลั่งน้ำตาให้

ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์

เมื่อ ๐๓.๐๐ น. ของวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๐๕ ข้าราชการตำรวจประจำสถานีตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์ทุกคนที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่บนสถานี ฯ ต้องตกตลึงพรึงเพริศ เมื่อ ส.ต.อ. ยม แถวอยู่ ก้าวขึ้นมาบนสถานี ฯ ด้วยท่าทางรีบร้อน และเข้าไปรายงานต่อ ร.ต.ท. วิจิตร อารีรัชชีกุล อย่างละล่ำละลักว่า ร้อยตำรวจเอก บุญชงค์ สุคนธสิงห์ รอง สว. ส. ซึ่งออกไปควบคุมการตรวจค้นรถในยามวิกาลที่สี่แยกสำราญราษฎร์ ได้มีรถยนต์บรรทุกฝ่าฝืนสัญญาณไฟ ไม่ยอมหยุดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการตรวจค้น ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ได้กระโดดเกาะรถยนต์บรรทุกคันนั้น เพื่อบังคับให้รถหยุด แต่รถกลับเร่งความเร็วมากขึ้นและขับส่ายไปมา เป็นเหตุให้ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ พลัดตกจากรถสลบแน่นิ่ง อาการสาหัส และได้นำส่งโรงพยาบาลกลางโดยรีบด่วนแล้ว ส่วนรถยนต์คันนั้นได้ขับหนีไปทางสี่แยกสามยอด ได้มี ว่าที่ ร.ต.ต. ชเยนต์ ธานีรัตน์ นายตำรวจซึ่งมาฝึกงาน ได้ขับรถติดตามไป เข้าใจว่าคงจะติดตามได้ทัน และจับกุมตัวได้

นายร้อยเวรรีบรายงานเหตุการณ์ให้ผู้ใหญ่ทราบ คนอื่นที่ว่างหน้าที่ก็รีบปลุกเพื่อนฝูงให้รับทราบข่าวอันเป็นที่น่าตกใจ เพราะความรักใคร่และสามัคคีที่มีต่อกัน บางคนก็รีบไปโรงพยาบาลกลาง เพื่อฟังอาการในทันทีทันใดนั้น ทุกคนเต็มไปด้วยความวิตกกังวลในเหตุการณ์อันไม่คาดฝันครั้งนี้

ในขณะที่ชุลมุนวุ่นวายนี้ ว่าที่ ร.ต.ต. ชเยนต์ ธานีรัตน์ ก็ได้นำชายคนหนึ่ง ทราบชื่อตามที่ตรวจใบขับขี่ว่าชื่อ นายสวัสดิ์ ลิสนันท์ คนขับรถยนต์บรรทุก

หมายเลข ร.บ. ๑๑๒๐๒ ขึ้นมาบนสถานีฯ และแจ้งว่าเป็นคนขับรถยนต์บรรทุกที่ฝ่าฝืนสัญญาณในขณะขอตรวจค้น เราทุกคนมองหน้าผู้ขับขี่รถยนต์บรรทุกคันนั้นด้วยความขมขื่นหัวใจ ท่าทางเขาเฉยเมยและไม่มีทุกข์ ไม่เหมือนพวกเราที่ต้องกระวนกระวายใจและเศร้าใจ ที่ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ต้องได้รับอันตรายถึงบาดเจ็บครั้งนี้

ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ เป็นธรรมศาสตร์บัณฑิต และได้เข้ารับการอบรมที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน และได้รับยศเป็น ว่าที่ร้อยตำรวจตรี และได้เข้ารับราชการสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล และได้มาประจำสถานีตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์ เมื่อ ๒๒ มกราคม ๒๕๑๐ ระหว่างที่ประจำสน. สำราญราษฎร์ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ เป็นนายร้อยที่เข้มแข็ง มีใจกล้าหาญเด็ดเดี่ยวในการปราบปราม และเป็นที่รักใคร่ของผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป ในการปฏิบัติหน้าที่ก็เคยเสี่ยงชีวิตเข้าจับกุมพวกอันธพาลในโบสถ์พราหมณ์ และถูกทำร้ายด้วยขวานอาการสาหัสมาครั้งหนึ่งแล้ว แต่เมื่อบาดแผลหายสนิท ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ก็ยังตั้งใจปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มแข็งเสมอมา ไม่เคยหวาดหวั่นหรือเกรงกลัวอิทธิพลใด ๆ จนเป็นที่คร้ามเกรงต่อเหล่าอันธพาลทั่วไป

ในด้านของจิตใจ เรา ข้าราชการตำรวจประจำสถานีตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์ ย่อมตระหนักดีว่า ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ เป็นนายตำรวจที่มีจิตใจสูง กว้างขวาง โอบอ้อมอารี เป็นที่พึ่งของพี่น้องและเพื่อนฝูง แม้แต่ราษฎรที่ไปติดต่อยัง สน. สำราญราษฎร์ ก็ยังพากันชมเชยไม่ขาดปากว่า ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ เป็นตำรวจที่ดีของประชาชน และ เรา ชาวตำรวจ สน.

สำราญราษฎร์ กล้าพูดได้ว่า ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ไม่ใช่แต่เป็นตำรวจที่ดีของประชาชน ยังเป็นนายตำรวจที่ดีของกรมตำรวจอีกคนหนึ่งด้วย

เหมือนสายฟ้าฟาดดวงใจให้แหลกลาน ข่าวที่ได้รับจากโรงพยาบาลกลางเมื่อ ๑๓.๐๐ น. ของวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๐๕ แจ้งว่า ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ได้ถึงแก่กรรมเสียแล้ว ทำไมหนอ...คนดี ๆ อย่างนี้ ฟ้าดินจึงไม่ปราณีบ้าง ส่วนคนชั่วหรือผู้ที่เลวร้ายกลับมีชีวิตอยู่ได้ โลกหนอ......

และหลังจากการตายของ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ซึ่งจากพวกเราไปโดยไม่มีการกลับแล้ว ข่าววิพากษ์วิจารณ์ก็กระจายไปทั่วทุกมุมปาก บางคนบอกว่า เป็ถึงร้อยตำรวจเอก ไปเอาหน้าที่ของพลตำรวจมาทำ ผลที่ได้รับคือความตาย สมน้ำหน้า บางคนว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องเล็ก นายตำรวจชั้นนายร้อยเอกไม่น่าจะเสี่ยงชีวิตถึงอย่างนั้น บางคนเขียนบทความในหน้าหนังสือพิมพ์ แนะว่าเมื่อมีการฝ่าฝืน ก็ไม่เห็นจำเป็นต้องเสี่ยง จดเบอร์รถแล้วเรียกตัวมาภายหลังก็ได้ บางคนว่านายตำรวจโง่ ๆ อย่างนี้สมควรตายแล้ว...ฯลฯ หลายต่อหลายปากวิจารณ์กันไปแล้วแต่ความคิดของตน ซึ่งเราฟังความคิดเห็นนั้นอย่างสงบ เราถือว่าเสียงวิจารณ์ยังไม่ซาบซึ้งจิตใจของมนุษย์ที่เป็นตำรวจดีพอ จริงอยู่ เราตำรวจทุกคน นับแต่ก้าวแรกที่นำชีวิตเข้ามาสู่เครื่องแบบของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ เราไม่เคยคิดมาก่อนเลยว่า เราจะทำแต่เรื่องนั้นเรื่องนี้ เราได้แต่ตั้งใจว่า เราจะปฏิบัติหน้าที่ของเราให้ดีที่สุดที่จะดีได้ และให้ความเที่ยงธรรมและความยุติธรรมให้มากที่สุดที่จะมากได้ โดยปกติ เรารักษาความสงบสุขให้แก่ประชาชน เราทำงานในท่ามกลางแสงแดด สายฝน หรือในยามค่ำคืน ที่ทุกคนนอนอย่างผาสุข เราต้องตระเวณไปตามซอก ตามตรอก ทั้งนี้ ก็เพื่อความผาสุขของส่วนรวม เราทำงานด้วยชีวิตและจิตใจ และไม่เคยแม้สักครั้งว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องเล็ก เรื่อง

นี้เป็นเรื่องใหญ่ เราถือว่าผู้กระทำผิดกฎหมาย ไม่ว่าเรื่องใด ย่อมเป็นศัตรูต่อหน้าที่ของพวกเรา และเราก็ทำไปตามหน้าที่ ส่วนการกระทำผิดที่มีผู้กระทำลงไปจะโทษมากน้อยหรือไม่เพียงใด เป็นเรื่องของกฎหมายกำหนดโทษ เราไม่อาจละเว้นเสียได้ ไม่ว่าเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ เราทำไปตามอำนาจที่เราได้รับมอบหมายมา หรือเท่าที่มีบัญญัติอยู่ในตัวบทกฎหมาย ขอให้ผู้มีจิตใจสูงทั้งหลายมองดูการกระทำของตำรวจด้วยความเที่ยงธรรม ในการจับกุมบางครั้ง เช่นในเรื่องการกระทำผิดกฎหมายจราจร เรา ตำรวจทุกคนโดยมากจะได้ยินผู้ถูกจับบริภาษซึ่งหน้าว่า ตำรวจจับแต่เรื่องกฎจราจรเรื่องเล็ก ๆ ส่วนเรื่องใหญ่ เช่นฆ่ากันตาย...ฯลฯ ตำรวจไม่เห็นไปจับบ้าง ใคร ๆ คิดหรือว่าเรื่องเล็ก และพากันฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม จะกลายเป็นเรื่องใหญ่ได้หรือไม่ ขอให้ลองคิดกันดูบ้าง

เราตำรวจทั้งหลาย ไม่ใช่แต่ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ จะกระทำเช่นนั้นแต่ผู้เดียว ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์อื่น ๆ ที่พบเหตุการณ์เช่นเดียวกับ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ก็ย่อมกระทำในทำนองเดียวกันนั้น เมื่อเราอยู่ในเครื่องแบบเราไม่เคยคิดถึงการตายเลย นอกจากจะเกิดตายให้ท่านทั้งหลายได้เห็นเท่านั้นในวินาทีของการปฏิบัติหน้าที่ เมื่อรถคันหนึ่งจงใจฝ่าฝืนสัญญาณไฟ ไม่ยอมหยุดให้เราตรวจ ขณะนั้นเป็นเวลาวิกาลแล้ว และสิ่งที่บรรจุอยู่ในผ้าใบผืนใหญ่นั้น มันเป็นอะไรแน่หนอ ปอที่กำลังจะเอาไปเข้าโรงงาน หรือว่าเป็นสิ่งที่โจรกรรมมาจากที่อื่น หรือว่าเป็นหีบห่อของเฮโรอีนที่บั่นทอนทำลายมนุษย์ชาติ หรือว่าเป็นอาวุธร้ายที่จะลำเลียงไปเพื่อการกระทำที่ผิดกฎหมาย สิ่งเหล่านี้จำเป็นเหลือเกินที่เราจะต้องหยุดยั้ง และตรวจดูให้แน่ชัดว่า ความผิดที่กำลังกระทำอยู่เบื้องหน้าเรานี้ มีสิ่งผิดกฎหมายอื่น ๆ แอบแฝงอยู่เบื้องหลังหรือไม่ ถ้าเราปล่อยให้ผ่านไปไม่ตรวจตรา แล้วเรียกรถมาจัดการภายหลัง แน่ละ เราทำได้ แล้วสิ่งที่

เราสงสัยอยู่ในใจเล่า มันบั่นทอนจิตใจของเรา และมันจะคุกรุ่นอยู่ในดวงใจเสมอว่า เราเป็นตำรวจที่ไม่มีสมรรถภาพ แม้แต่รถยนต์ที่ฝ่าฝืนกฎหมายซึ่งหน้าเราก็ไม่สามารถจะจับกุมได้ และการเรียกเอารถมาลงโทษภายหลัง เราแน่ใจหรือว่า เราได้ผู้กระทำความผิดในคืนนั้นมาลงโทษ เพราะโทษของการฝ่าฝืนกฎหมายจราจร มันมีแค่ปรับเปรียบเทียบเท่านั้น ใคร ๆ ก็มายอมเสียค่าปรับได้ ขอให้รู้กันไว้เถิดว่า ทุกครั้งที่มีการขับขี่รถยนต์ฝ่าฝืนกฎจราจร ตำรวจทุนคนมองดูด้วยดวงใจอันปวดร้าว เพราะการฝ่าฝืนของท่านต้องทำให้ชีวิตของผู้อื่นสลายไป และจะหาชีวิตใครมาทดแทนไม่ได้ แม้แต่จะเป็นชีวิตของท่านเอง

โอ...ตรงหน้าเราขณะนี้ ร่างของ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ กำลังถูกเปลวไฟเผาผลาญ และอีกไม่กี่นาที เราก็จะไม่เห็นร่างของนายตำรวจผู้ประกอบกรรมดีผู้นี้อีกแล้ว เปลวไฟเผาผลาญร่างของ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ให้มอดไปด้วยระยะเวลาอันสั้น แต่เรา......ตำรวจทุกคนของสถานีตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์ รู้สึกว่า เปลวไฟนั้นได้ไหม้เผาหัวใจเราอยู่ทุกขณะจิตตราบใดที่เรามีชีวิตอยู่ ต่อไปนี้ เราจะนึกถึงก็แต่วิญญาณของผู้ประกอบกรรมดี ขอให้ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ที่รักจงไปสู่โลกแห่งความสุขเถิด เราไม่มีน้ำตาจะหลั่งให้อีกแล้ว เพราะเราต้องเก็บไว้หลั่งให้แก่ตำรวจอื่น ๆ ที่จะบังเกิดขึ้นในลักษณะเดียวกับ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ อีก

"นรชาติวางวาย มลายสิ้นทั้งอินทรีย์
สถิตย์ทั่วแต่ชั่วดี ประดับไว้ในโลกา"

พ.ต.ต. ถนอม พ่วงเงิน สว. ส.

ร.ต.อ. ลิขิต วัฒนปกรณ์ สว. ป.

ในนามของ "ตำรวจสำราญราษฎร์"

พี่ชงค์

พี่ชงค์ เป็นชื่อที่เราเรียกกันติดปากและซาบซึ้งที่สุด ภายในห้องรองสารวัตรของ สน. สำราญราษฎร์ เรามีพี่ชายคนโต และมีน้อง ๆ รองลงมา เรามีความสามัคคีกันเหมือนพี่น้องร่วมสายโลหิตเดียวกันมา พี่ชงค์เป็นคนโต เราน้อง ๆ ได้รับการประคับประคองจากพี่ชายคนโตของเราตลอดเวลา พี่ชงค์ให้คำสั่งสอนและตักเตือนพวกเราเสมอเมื่อเราประพฤติและปฏิบัติตนไปในทาง ที่จะเสียหายไม่ดีไม่งาม พี่ชงค์เป็นตัวอย่างที่ดีเป็นกรอบที่คอยปกป้องพวกเรา ทั้งในทางราชการและส่วนตัว พี่ชงค์มีคุณลักษณะดีเยี่ยมเป็นพิเศษเด่นจากคุณลักษณะที่ดีหลายอย่างซึ่งไม่อาจยกมากล่าวในที่นี้ได้หมดทุกอย่าง คุณลักษณะที่เด่นที่สุดก็คือ พี่ชงค์มีหลักธรรมประจำใจอยู่ว่าใครได้ดี พี่ชงค์ก็พอใจด้วยใจจริง ใครตกยากลำบากพี่ชงค์มีความเสียใจจากใจจริง คุณธรรมดังกล่าวนี้พี่ชงค์ มิได้เพียงปฏิบัติกับน้อง ๆ เท่านั้น พี่ชงค์ยังปฏิบัติต่อประชาชนที่มาติดต่อและสังคมด้วยทุกชั้นเพศและวัย ครั้งหนึ่งน้องของเขาคนหนึ่งย้ายมารับราชการเป็นรองสารวัตรที่ สน. สำราญราษฎร์ร่วมกับพี่ชงค์ใหม่ ๆ ได้เดินไปในตรอกแห่งหนึ่งเพื่อสำรวจตรวจท้องที่โดยไม่ได้แต่งกายในเครื่องแบบ ขณะที่เดินผ่านเข้าไปในตรอกหลังอาคารราชดำเนินกลาง บังเอิญได้ยินชายผู้หนึ่งวัยกลางคนพูดคุยอยู่กับชายอีกผู้หนึ่งอายุอยู่ในวัยชราว่า ถ้านายตำรวจทุกคนในประเทศไทยประพฤติและปฏิบัติได้อย่างผู้หมวดพุดชงค์ (ประชาชนส่วนมากเรียกหมวดพุดชงค์) เพียง ๖๐ เปอร์เซ็นต์ ตำรวจไทยก็จะเจริญก้าวหน้ายิ่งกว่านี้มาก คำพูดเหล่านี้เป็นคำพูดของคนที่มีความรู้พอสมควร แต่ทำให้น้องคนนั้นกลับมาคิด และพยายามตรวจการ

ปฏิบัติและนิสัยใจคอของพี่ชงค์ จนน้องคนนั้นกล่าวเสมอว่าถ้าพี่ชงค์ย้ายไปเป็นสารวัตรที่โรงพักอื่นแล้วใครจะเป็นพี่คนโตที่จะคอยช่วยเหลือน้อง ๆ อีก

ถ้าท่านเคยมีโอกาสขึ้นไปติดต่อราชการที่ สน. สำราญราษฎร์ เมื่อ ๔—๕ เดือนมาแล้ว ท่านเดินเข้าไปในห้องรองสารวัตรหรือที่เรียกว่าห้องนายร้อยเวรพอท่านเดินผ่านบังตาเข้าไป ตรงหน้าท่านก็จะพบกับร้อยตำรวจเอกผู้หนึ่งนั่งอยู่ที่โต๊ะตรงหน้าท่าน ท่านจะเห็นนายร้อยตำรวจเอกผู้นั้นก้มศีรษะเบา ๆ ด้วยความนอบน้อม พร้อมกับพูดต้อนรับด้วยอัธยาศัยอันดี เมื่อท่านไม่ทราบหรือขัดข้องในการติดต่ออย่างใดแล้วท่านจะได้รับการแนะนำในทันที ร้อยตำรวจเอกผู้นั้นคือ *ร้อยตำรวจเอกบุญชงค์ สุคนธสิงห์*

หรือถ้าท่านมีโอกาสได้เข้าไปพักผ่อนอยู่ในมุ้งเหล็กของ สน. สำราญราษฎร์ ด้วยความตั้งใจหรือไม่ก็ตามเพียงสักคืนหรือสองคืน หลังจากที่นายสิบเวรไม่ยอมลงชื่อท่านไว้ในสมุดยอดผู้พักแล้ว ท่านก็ไม่มีสิทธิได้เข้าพักผ่อนได้อีกแล้ว บังเอิญวันหนึ่งพวกเรานั่งทำงานกันอยู่ในห้องรองสารวัตร ก็มีชายผู้หนึ่งที่สิบเวรไม่ยอมให้เข้าพักอาศัยในมุ้งเหล็กอีกต่อไป เดินเข้ามาในห้องรองสารวัตร พร้อมกับประณมมือไหว้ตรงไปยังพี่ชงค์แล้วได้เดินเข้าไปหา พร้อมกับพูดว่า ผมลาแล้วครับผู้หมวด พี่ชงค์ก็ได้พูดว่าทีหลังไม่ต้องมาโรงพักในสภาพนี้อีกต่อไป ให้ไปประกอบสัมมาอาชีวะ เพื่อเลี้ยงลูกเลี้ยงเมีย เก็บหอมรอมริบไว้เป็นทุนเพื่อเจ็บไข้ได้ป่วยในภายภาคหน้า ยึดหลักศีลและธรรมของพระพุทธเจ้าไว้ พวกเราที่นั่งทำงานกันอยู่ต่างก็เงยหน้ามองไปที่พี่ชงค์เป็นสายตาเดียวกัน เชื่อว่าทุกคนที่เป็นน้อง ๆ ต้องคิดเป็นความคิดเดียวกันว่า พี่ชงค์มีคุณธรรมประจำใจยากที่จะหาผู้ใดเสมอเหมือนได้

น้อง ๆ ทุกคนตลอดจนผู้อยู่ภายใต้บังคับบัญชา ไม่เคยคิดเลยว่าพี่ชงค์ ผู้ที่กอร์ปด้วยคุณธรรมประพฤติและปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีต่อน้อง ๆ ที่ร่วมรับราชการด้วยกันสม่ำเสมอตลอดมา จะด่วนจากไปอย่างไม่มีวันที่จะได้กลับมาพูดคุยกันอีกต่อไปในภพนี้ ความดีที่พี่ชงค์ได้ประกอบมาทั้งหมด ขอให้อานิสงค์แห่งบุญความดีอันนั้น จงส่งดวงวิญญาณของพี่ชงค์ไปสู่ที่สุคติด้วย

ในด้านครอบครัวของพี่ชงค์ ซึ่งมีความสนิทสนมกับพวกเราอย่างที่สุด พี่สุภรภรรยาของพี่ชงค์ ซึ่งพวกเรารักเคารพนับถือเหมือนพี่สาวของพวกเรา พวกเรามีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ตรงกันว่าจะรับใช้พี่ภร และหลาน ๆ ด้วยความระลึกถึงพี่ชงค์ตลอดไป.

จากน้อง ๆ รองสารวัตร สน. สำราญราษฎร์.

หนังสือพิมพ์แนวหน้า

๖ มิถุนายน ๒๕๐๕

ภรรยาของ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ได้มาบอกผมว่า อยากจะนำประวัติของนายตำรวจผู้วายชนม์คนนี้ เพื่อพิมพ์แจกในงานฌาปนกิจศพ และได้ให้เกียรติขอให้ผมช่วยเหลือเขียนอะไรนำสักเล็กน้อยเกี่ยวกับเรื่องนี้ ผมไม่มีความขัดข้องประการใด ตรงกันข้ามยินดีเสียด้วย เพราะ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ มีความสนิทสนมกับพวกเรานักข่าวเป็นอย่างยิ่ง

นายร้อยตำรวจเอกผู้นี้ ได้สำแดงความสามารถ คุณความดี ตลอดจนความสัตย์ซื่อหน้าที่ราชการให้พวกเราได้เห็นเป็นเนืองนิตย์ นักข่าวทุกคนมักพูดให้ได้ยินอยู่เสมอว่า

ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ มีความเป็นตำรวจอยู่ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ตำรวจอาชีพอย่างนี้หายาก เข้าใจว่าทางราชการตำรวจต้องการคนชนิดนี้มาก เฉพาะอย่างยิ่งในยุคนี้

เพราะฉะนั้น การมาด่วนจากไปของ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ไม่แต่จะทำให้วงการตำรวจเศร้าอย่างเดียว แม้แต่คนหนังสือพิมพ์ผู้เคยติดต่อประสานงานอยู่ก็อดเศร้าใจอย่างหนักไม่ได้ ทุกคนงงงัน แทบช็อก ในวันฟ้าเศร้า ฝนพรำเหมือนคนร้องไห้ วันที่เขาจากพวกเราไป ขณะที่เขากำลังทำหน้าที่เพื่อพิทักษ์สันติสุขให้แก่ประชาชน

นึกถึงนายตำรวจผู้นี้ครั้งใด ผมเศร้าใจทุกที ค่าที่เราเคยรู้จัก ร่วมมือกันมา หลายสถานีเต็มที่ ผมอดรู้สึกไม่ได้ว่า ผมได้พบกับความสูญเสียนายตำรวจที่ดีไปคนหนึ่ง แต่บางครั้งเมื่อก้าวขึ้นไปบนโรงพักสำราญราษฎร์ใจก็ยังรู้สึกเหมือนกับว่า เขายังอยู่......เขายังอยู่ อย่างนั้น

ประวัติชีวิตการทำงานเพื่อสันติสุขของเขางดงามมาก ไม่มีด่างพร้อย เขาเป็นนายตำรวจในจำนวนเพียงไม่กี่คน ที่กรมตำรวจภาคภูมิ และเสียดาย คุณงามความดีนี้ ประชาชนย่อมรู้ ก็ไฉนเล่าพระเจ้าเบื้องบนจะไม่ทรงทราบ จึงไม่มีปัญหาเลยว่า เขาได้ถูกเชื้อเชิญให้ขึ้นไปอยู่บนสวรรค์ชั้นฟ้าด้วยความเต็มใจของพระเจ้าแล้ว

เช่นเดียวกัน ในการที่ภรรยาของ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ มาขอประวัติคุณความดีของเขาที่พิมพ์แพร่อยู่ในหนังสือพิมพ์ แนวหน้า ฉบับที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๐๕ นั้น ผมในนามผู้รักษาการณ์แทนบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ ไม่ขัดข้อง กลับยินดีเสียด้วย ไม่แต่เท่านั้นหากประสงค์จะให้พวกเราช่วยเหลือยิ่งกว่านี้ ผมคิดว่า พวกเรายินดีและเต็มใจยิ่ง.

ด้วยความจริงใจ

รุ่งโรจน์ ณ นคร

รักษาการณ์แทนบรรณาธิการ

จากแฟ้มอาชญากรรม

สินธรควบคุม

วงการตำรวจเสียนายตำรวจมือดีไปอีกคนแล้ว เขาคือ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ รองสารวัตรสืบสวนสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์

เขาตายในขณะปฏิบัติหน้าที่ เขาต้องสิ้นชีวิตลงก็เพราะโดดเข้าเกาะรถบรรทุกเกินอัตราในขณะที่คนขับพยายามจะขับรถหนี เสร็จแล้วตัวเองถูกพาห้อยร่องแร่งแขนหมดกำลังตกจากรถศีรษะฟาดกับพื้นถนนสมองร้าวสลบคาที่ เขาถูกนายตำรวจว่าที่ร้อยตรี ซึ่งขับรถติดตามไปส่งโรงพยาบาลกลาง แต่ตลอดสองวันเต็ม ๆ เขาไม่ได้สติเลย และไปสิ้นลมหายใจในตอน ๑๓.๐๐ น. ของวันที่สามที่นอนอยู่ในโรงพยาบาล

จากไปแล้วท่ามกลางความเศร้าสลดของผู้ที่ได้ทราบข่าว นายตำรวจอย่างเขา คนข่าวโรงพักเล็ก ๆ อย่างข้าพเจ้าอดที่จะกล่าวถึงมิได้ เขาเป็นนายตำรวจที่ออกจะเสียงดังสำหรับผู้ต้องหา แต่ใจของเขาเปี่ยมไปด้วยคุณธรรมอันสูงส่งซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ เคารพต่อเหตุผลและที่สำคัญซึมซาบในคุณค่าของความเป็นตำรวจที่ดี หลายคนเมื่อทราบข่าวการตายของเขาอุทานออกมาว่า

"โอ เขาไม่น่าจะอายุสั้นเลย" และอีกหลายคนรำพึงด้วยความเสียใจว่า "เขาตายไปแล้วจะหาตำรวจพึ่งได้ที่ไหนนี่" ถ้อยคำเหล่านี้หลุดออกมาโดยไม่ได้คิด เพราะเป็นคำพูดที่กลั่นออกมาจากหัวใจ ลุงแช่มข้างวัดสุทัศน์ซึ่งเคยถูกจับในข้อหาเมาสุราอาละวาดกล่าวถึงเขาว่า "ผมเลิกเหล้าได้ก็เพราะท่าน ท่านเอาผมไปอบรม ๓ วัน ชี้ให้ผมเห็นพิษสงอันเลวร้ายของความมึนเมา ท่านว่าเหมือน

กับคำขวัญว่า ไม่มีใครตั้งตัวได้โดยไม่เลิกเหล้า จริงของท่าน สองปีเท่านั้นผมก็มีหน้ามีตาไม่อายเพื่อนฝูง" แล้วลุงแช่มก็รำพรรณต่อไปว่า "โธ่ ท่านไม่น่ามาด่วนตายเลย เมื่อหกวันนี้ยังเห็นกันอยู่แท้ ๆ"

เมื่อปีเศษที่แล้ว เขาแต่งนอกเครื่องแบบไปจับการพนันในตรอกโบสถ์พราหมณ์เสาชิงช้า เขาถูกเจ้ามือไฮโลว์โดดเข้าตะบันหน้าอย่างจัง แต่นี่เขาเป็น ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ถ้าเป็นนายตำรวจบางคนก็คงจะจัดการให้ลูกน้องซ้อมไอ้เจ้ามือบ้าดีเดือดคนนั้นจนสลบไปแล้ว แต่ความเคียดแค้น อาฆาตจองเวรไม่มีอยู่ในตัวเขาเลย ดังนั้น ไอ้เจ้ามือเถื่อนคนนั้นจึงรอดจากการถูกเจ็บตัวอย่างประหลาด

เขาเป็นร้อยตำรวจเอกที่ยังหนุ่มคล่องแคล่วค่อนข้างจะสะโอดสะองสักหน่อยสำหรับสตรีเพศเขาไม่ใช่คนโสด เขามีครอบครัวแล้วมีพันธะที่จะต้องรับผิดชอบต่อทารกตาดำ ๆ อีกหลายชีวิต เขาเป็นตำรวจที่เข้าใจในความเป็นตำรวจ ดังนั้นคราใดที่เขาสรวมเครื่องแบบอยู่ในชุดผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ครานั้นเขาจะปฏิบัติหน้าที่โดยเหมือนกับว่า เขาเป็นคนโสดตัวคนเดียว พร้อมที่จะพลีชีวิตอุทิศให้กับหน้าที่ในความเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ของเขา และนั่นเขาก็ต้องจบชีวิตลงสมศักดิ์ศรี อย่างที่ทุกคนซึ่งรู้จักจะลืมเขามิได้

เขาจากไปแล้วจากไปโดยไม่มีโอกาสที่จะกลับมาใหม่ คนข่าวอย่างข้าพเจ้าลืมเขาไม่ลงและอีกหลายร้อยพันคนที่รู้จักเขาก็คงมีความรู้สึกเหมือน ข้าพเจ้า ทุกตรอกทุกมุมในท้องที่ สน. สำราญราษฎร์ จะต้องพูดจะต้องกล่าวถึงเขาไปอีกหลายวัน ช่างตัดผมร้านสี่กั๊ก เสาชิงช้าครวญถึงเขาว่า "ตำรวจดี ๆ อย่างเขาไม่น่าที่จะมาด่วนตาย จริงซิครับตำรวจดี ๆ ยังมีอีกแยะแต่ก็คงจะหาตำรวจที่เข้าใจคุณค่าของความเป็นตำรวจอย่าง ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ไม่มีแล้ว"

คุณความดีเป็นของไม่ตาย แต่ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ ตายไปแล้ว เขาเป็นนายตำรวจเล็ก ๆ มียศเพียงแค่ร้อยเอก แต่เหตุใดคนนับพันยังอยากที่จะกล่าวถึงความดีของเขาไม่รู้จักเบื่อ ข้าพเจ้าอยากให้ท่านมานั่งร้านกาแฟแถวแพร่งสรรพศาสตร์ แล้วฟังไอ้ตี๋ตัวเล็ก ๆ พูดถึงเขา ข้าพเจ้าอยากชวนท่านไปเดินเล่นแถวศาลเจ้าพ่อเสือ คงจะได้ยินแม่ค้าขายขนมเบื้องพูดถึงเขาว่าอย่างไร มันคงประหลาดใจที่สุดที่เขามียศเพียงร้อยตำรวจเอกเท่านั้นแต่คนนับพันยัง อยากที่จะกล่าวถึงเขาไม่รู้เบื่อ

สองปีที่ข้าพเจ้าพบเขารู้จักเขา เขาเป็นคนคุยสนุก เปิดเผยและเป็นกันเองกับนักข่าวทุกโรงพิมพ์ เขาเป็นผู้บังคับบัญชาที่ลูกน้องทุกคนรัก เขาปกครองลูกน้องด้วยความเสมอภาคและเห็นอกเห็นใจ เขาออกจะเด็ดเดี่ยวและเฉียบขาดกับลูกน้องในขณะปฏิบัติหน้าที่ แต่เมื่อนอกเวลางานแล้ว เขาจะเป็นเพื่อนและกันเองกับลูกน้องทุกคน บางคนว้าเหว่ บางคนอาจจะสะอื้นในอก ความเศร้าเสียใจ ใบหน้าที่สลดหดหู่ ทุกคนพลอยเหงาและซึมเซา ต่อไปนี้ไม่มีเขาอีกแล้ว

ข้าพเจ้าอยากพูดถึงเขา เช่นเดียวกับคนนับพันที่พูดถึงเขาไม่รู้จักเบื่อ การจากไปของเขา บอกไม่ถูกว่าข้าพเจ้ารู้สึกเช่นไร ข้าพเจ้าเชื่อว่าหลายคนคงมีความรู้สึกเช่นข้าพเจ้า เขาเหล่านั้นคงจะบอกท่านได้ดี

พฤศพกาสร อีกกุญชรอันปลดปลง
โทท่นต์เสน่งคง สำคัญหมายในกายมี
นรชาติที่วางวาย มลายสิ้นทั้งอินทรีย์
สถิตย์ทั่วแต่ชั่วดี ประดับไว้ในโลกา

พี่จ๋า

โอ้พ่อคุณของน้องต้องพลัดพราก　มาตายจากลับไปไม่คืนหลัง
ปล่อยเมียลูกครวญหวนโหยโดยลำพัง　จะนอนนั่งไม่เป็นสุขทุกคืนวัน
เมียลูกพลอยหงอยเหงาเศร้าสลด　ใจหูหดอ่อนเพลียพลอยเสียขวัญ
กำพร้าพ่อเหลือแต่แม่แลดูกัน　ยิ่งตื่นตันจิตคนึงถึงผู้ตาย
ห้องคล้ายร้างว่างอนาถขาด "พ่อจ๋า"　ลูกร่ำหาพาให้แม่ใจหาย
เฝ้าชะแง้แลหามิเว้นวาย　ดวงหทัยแม่แทบดิ้นสิ้นชีวัน
พี่จากไปขอให้ไปเป็นสุข　เมียและลูกทุกข์เท่าไรไม่คิดพรั่น
ขอกุศลผลบุญประกอบกัน　ช่วยพี่ให้สุขสันต์ ภพหน้าเทอญ.

๒๓ เมษายน ๒๕๐๕ พ่อจ๋า... พี่จ๋า ดิฉันตกใจแทบสิ้นสติเมื่อทราบแน่ว่า พี่ซงค์จากไปแล้ว พี่ซงค์จากเมีย — ลูกไปจริง ๆ มิใช่ความฝัน จากกันไปแห่งใด คงมีวันได้กลับมาพบและอยู่ร่วมกันอีกแน่นอน ถึงแม้จะจากไปคนละทวีปนานนับสิบ ๆ ปี ก็คงได้พบกัน แต่จากกันเพราะความตายไม่มีทางที่จะได้พบกันอีกเลย จะพบกันได้ก็ด้วยจิตสำนึกอย่างเดียว พี่ซงค์เคยพูดอยู่บ่อย ๆ ว่า "เราจะไม่จากกัน เราจะอยู่สู้กับชีวิตด้วยกันเพื่อลูก" แต่ชีวิตเป็นของไม่แน่ พี่ซงค์จึงต้องจากไปทั้ง ๆ ที่อายุยังไม่ถึงระยะอันควร กระทันหันเกินกว่าที่ดิฉันจะเตรียมตัวเตรียมใจเพื่อรับเหตุการณ์และผจญชีวิตต่อไปตามลำพังได้ ถ้าหากไม่ได้ท่านผู้ใหญ่หลาย ๆ ท่าน และมิตรสหายช่วยปลอบใจและให้กำลังใจแล้ว ดิฉันคงไม่มีกำลังใจที่จะต่อสู้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวได้ดีอย่างนี้

พี่ชงค์ ต้องอดทนและมานะพยายามทุกทางเพื่อจะรับดิฉันมาเป็นคู่ชีวิต เมื่อมาอยู่ด้วยแล้วในหน้าที่ของหัวหน้าครอบครัว พี่ชงค์ก็ปฏิบัติได้เหมาะสมดีเยี่ยม เป็นตัวอย่างอันดีแก่ผู้ที่ได้พบเห็น ยอมเสียสละทุกอย่างเพื่อความสุขความเจริญของครอบครัว ไม่เคยบ่นถึงเรื่องความลำบาก ถึงแม้งานในหน้าที่จะหนักเพียงไร พี่ชงค์ถือว่าเป็นหน้าที่ของเขาที่จะต้องรับผิดชอบ กลับถึงบ้านแม้จะเหนื่อยอย่างไรก พักผ่อน พี่ชงค์ก็ยังยิ้มและเล่นกับลูก ๆ ก่อนทุกวัน มีเพื่อน ๆ ชอบว่าเมื่อเห็นพี่ชงค์อุ้มลูกและเล่นกับลูก พี่ชงค์ตอบว่า "ไม่รักลูกและเมียแล้วจะรักใคร" คำนี้ของพี่ชงค์คำเดียวเหมือนน้ำทิพย์ที่ชุบชะโลมใจดิฉันให้สดชื่นอยู่ตลอดเวลา ไม่ใช่พี่ชงค์จะพูดดีเฉพาะต่อหน้าดิฉัน ถึงแม้จะลับหลังพี่ชงค์ก็ยังคงซื่อสัตย์ต่อดิฉันคนเดียวตลอดมา ไม่เคยมีใครได้ยินหรือพบเห็นว่าพี่ชงค์ปันใจให้กับคนอื่นอีก แต่ความดีทั้งหลายของพี่ชงค์ที่ได้พรรณนามานี้ก็ไม่สามารถจะยับยั้งการจากไปของพี่ชงค์ได้ พี่ชงค์จึงต้องจากไปตามความไม่แน่นอนของสรรพสิ่งทั้งหลายในโลก แต่ความดีของพี่ชงค์จะคงอยู่และฝังสนิทแน่นอยู่ในดวงใจของดิฉันมิรู้ลืม

ถึงแม้เวลาที่ดิฉันมาอยู่กับพี่ชงค์เพียง ๙ ปีเศษ แต่ในด้านความรักและความศรัทธาที่ดิฉันมีต่อพี่ชงค์ คงไม่น้อยไปกว่าท่านที่ได้อยู่กันนานกว่านี้ และยิ่งพี่ชงค์เป็นทุกอย่าง เป็นพ่อ...พี่...เพื่อน...และสามีที่ดีที่สุดสำหรับดิฉัน ดิฉันจะอาลัย เสียใจ และสลดใจ ต่อการจากของพี่ชงค์สักเพียงใด สิ้นพี่ชงค์ดิฉันเหมือนสิ้นทุกอย่าง หันไปทางไหนก็พบแต่ความอ้างว้าง พี่ชงค์จากไปแล้ว ทิ้งไว้แต่คุณความดีที่ประทับใจทำให้ดิฉันลืมพี่ชงค์ไม่ได้ตลอดชีวิตนี้ พร้อมกับลูกเล็ก ๆ ที่ยังไร้เดียงสาอีก ๔ คน ซึ่งดิฉันจะต้องโอบอุ้มประคับประคองต่อไปคนเดียว

จนสุดความสามารถ ดวงวิญญาณของพี่ชงค์สถิตย์อยู่แห่งใด ขอได้โปรดรับทราบและช่วยมาคุ้มครองภัยอันจะบังเกิดแก่ดิฉันและลูก ๆ ด้วย และขอให้ดวงวิญญาณของพี่ชงค์จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วย เทอญ.

ตั้งแต่พี่ชงค์ยังรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล จนกระทั่งถึงแก่กรรม ตลอดจนถึงคราวจะพระราชทานเพลิงนี้ ได้มีท่านผู้บังคับบัญชาที่เคารพนับถือและญาติมิตรทั้งหลายของพี่ชงค์ได้มาเยี่ยมเยียนและให้ความช่วยเหลือด้วยประการทั้งปวง ซึ่งนับว่าเป็นความกรุณาอย่างสูงสุดแก่ดิฉัน ทั้งเป็นการแสดงความเมตตารักใคร่ที่ท่านได้มีต่อพี่ชงค์ ทั้งในขณะที่พี่ชงค์ยังมีชีวิตอยู่และเมื่อวายชนม์ไปแล้ว ซึ่งดิฉันขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และถ้าหากมีสิ่งใดบกพร่องในการต้อนรับขอได้โปรดอภัยด้วยค่ะ

สุภร สุคนธสิงห์

๒๒ กรกฎาคม ๒๕๐๕

แด่พี่ชงค์ที่รักและเคารพ

พฤษภกาสร อีกกุญชรอันปลดปลง
โททนต์เสน่งคง สำคัญหมายในกายมี
นรชาติวางวาย มลายสิ้นทั้งอินทรีย์
สถิตย์ทั่วแต่ชั่วดี ประดับไว้ในโลกา

วันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๐๕ เป็นวันที่นำความวิปโยคมาให้แก่น้อง ๆ ของพี่ชงค์ทุกคน เป็นวันที่สูญเสียพี่ใหญ่ที่รักไป นั่นคือการจากไปอย่างกระทันหันและไม่มีวันกลับของพี่ชงค์ ยังความเศร้าสลดและว้าเหว่ให้แก่น้อง ๆ อย่างสุดที่จะพรรณนา ซึ่งพวกเราทุกคนไม่เคยคาดคิดมาก่อนเลยแม้แต่น้อยว่า พี่ชงค์ที่รักของเราจะมาด่วนจากไปรวดเร็วอย่างนี้ เนื่องจากพี่ชงค์เป็นพี่ชายคนโต และเป็นพี่ชายซึ่งพวกเราน้อง ๆ ทุกคนรู้สึกภูมิใจอย่างยิ่ง กล่าวคือ พี่ชงค์มีและเป็นทุกสิ่งทุกอย่างสมกับความเป็นพี่ใหญ่ มีความคิดอ่านรอบคอบ สุขุม ใจกว้าง โอบอ้อมอารี มีอุดมคติถือความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ตั้ง รักและเอาใจใส่น้อง ๆ ทุกคนด้วยความเสมอภาค ไม่มีจิตใจอคติและลำเอียงต่อน้อง ๆ เลย เมื่อเห็นน้องคนไหนประพฤติตัวไม่เหมาะสมก็แนะนำตักเตือนและสั่งสอน และเมื่อน้องคนไหนขัดข้องด้วยเรื่องส่วนตัวหรือกิจการงาน ก็มักจะได้รับความอนุเคราะห์จากพี่ชงค์เสมอมา เอื้อเฟื้อและให้ความช่วยเหลือแก่บรรดาญาติมิตรทุกคนที่มาขอความช่วยเหลือโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย และไม่หวังผลตอบแทนแต่อย่างใดเลย พี่ชงค์เป็นผู้ที่มีอุดมธรรมอันสูง เป็นที่รักและไว้วางใจของคุณพ่อและคุณแม่ เป็น

ที่รักและเคารพของน้อง ๆ ตลอดชีวิตอันสั้นเพียง ๓๒ ปีเศษของพี่ชงค์ไม่เคยสร้างกรรมชั่ว และความผิดหวังให้กับคุณพ่อคุณแม่และน้อง ๆ เลย ฉะนั้นเราจึงภูมิใจในพี่ชายของเราอย่างที่สุด

บัดนี้พี่ชงค์ได้จากพวกเราไปแล้ว จากไปอย่างไม่มีวันกลับ แต่ชื่อเสียงเกียรติยศ เกียรติคุณความดีของพี่ชงค์ที่ได้สร้างไว้ ยังคงประทับใจบรรดาน้อง ๆ และญาติมิตรมิมีวันเสื่อมคลาย และได้ทิ้งความวิปโยคโศกสลดใจไว้ให้กับคุณพ่อคุณแม่และน้อง ๆ ตลอดจนญาติมิตรอย่างมากมายหาที่สุดมิได้

ถึงแม้พี่ชงค์จะจากพวกเราไปแล้ว ไปอย่างไม่มีวันกลับก็ตาม คุณธรรมความดี ความเมตตากรุณย์ทั้งหลายแหล่ของพี่ชงค์ ที่ได้สร้างไว้เมื่อยังดำรงชีวิตอยู่ยังคงเป็นอมตะอยู่เสมอ ดวงวิญญาณของพี่ชงค์สถิตย์อยู่แห่งใด ขอได้โปรดทราบไว้ด้วยว่า น้อง ๆ ทุกคนที่อยู่เบื้องหลังจะพยายามทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อความรุ่งเรืองแห่งตระกูล "สุคนธสิงห์" ของเราให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ให้สมกับความมุ่งมาตรปรารถนาของพี่ชงค์ที่ได้เพียรพยายามทำไว้ และขอดวงวิญญาณอันสงบแล้วซึ่งกอรปไปด้วยวีระกรรมอันสูงส่งของพี่ชงค์ จงไปสู่สุคติในสรวงสวรรค์ภพหน้า จงทุกประการ เทอญ

ศรีรัตน์ (ศรีชา) สุคนธสิงห์

และน้อง ๆ

๒๒ กรกฎาคม ๒๕๐๕

คำนำ

เนื่องในโอกาสที่ข้าพเจ้า และ บรรดาเพื่อนนายตำรวจรุ่นเดียวกันที่สำเร็จการอบรมจากสถานอบรมวิชานายร้อยตำรวจ สามพราน ได้มาร่วมชุมนุมกันในพิธีบำเพ็ญกุศล ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ รอง สวส. สน. สำราญราษฎร์ ซึ่งถึงแก่กรรมขณะปฏิบัติการตามหน้าที่ ได้มีความเห็นพ้องต้องกันว่า ร.ต.อ. บุญชงค์ ฯ เป็นเพื่อนที่มีอุปนิสัยและอัธยาศรัยดีต่อเพื่อนฝูงทุกคน จนเป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า เมื่อเพื่อนฝูงเอ่ยปากให้ช่วยเหลือประการใดแล้ว ถ้าการนั้นไม่ถึงกับผิดหน้าที่แล้ว ร.ต.อ. บุญชงค์ จะต้องช่วยเหลือด้วยความยิ้มแย้มตลอดเวลาไม่แสดงว่าเบื่อหน่ายหรือจำใจอันจะทำให้เพื่อนท้อใจหรือแคลงใจแม้แต่น้อย เมื่อต้องมาด่วนถึงแก่กรรมขณะปฏิบัติหน้าที่ราชการเช่นนี้ จึงเป็นที่อาลัยแก่บรรดาเพื่อนฝูงอย่างยิ่ง เป็นอันว่าพวกเราในรุ่นเดียวกันซึ่งมีอยู่ ๖๕ นาย ต้องเหลือเพียง ๖๔ นาย จึงคิดว่าควรจะได้รวบรวมจัดพิมพ์หนังสือเป็นอนุสสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพสักเล่มหนึ่ง เพื่อเป็นกุศลวิทยาทานส่งไปให้ ร.ต.อ. บุญชงค์ เพื่อนรักของเราต่อไป ได้เห็นกันว่า ร.ต.อ. บุญชงค์ ถึงแก่กรรมเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ตรวจจับกุมผู้กระทำผิดอันเกี่ยวกับรถ จึงได้มอบหมายให้ข้าพเจ้าเป็นผู้รวบรวม พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. ๒๔๗๗ พร้อมด้วยแก้ไขเพิ่มเติมกฎและประกาศกระทรวงมหาดไทย ตลอดจนข้อบังคับเจ้าพนักงานจราจรไว้เป็นเล่มเดียวกัน เพื่อให้สะดวกแก่ข้าราชการตำรวจและประชาชนทั่วไป ตลอดจนผู้ใช้วิชาชีพทางกฎหมายได้ใช้ได้สะดวก เพราะปรากฏว่าได้มีการแก้ไข พ.ร.บ. กฎ-กระทรวงมหาดไทยและข้อบังคับต่าง ๆ อยู่หลายคราว ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงได้

รวบรวม พ.ร บ. จราจรทางบกนี้ขึ้น แต่เพื่อเป็นการประหยัดหน้ากระดาษ และสะดวกแก่ผู้ใช้ ข้าพเจ้าจึงได้จัดพิมพ์แก้ไขบทมาตราและข้อความตอนที่ถูกแก้ไขเพิ่มเติมลงไว้แทนข้อความเดิมที่ถูกยกเลิก เฉพาะข้อบังคับเจ้าพนักงานจราจรนั้นปรากฏว่ามีอยู่มากมายด้วยกัน เช่นมีการขุดท่อประปาในถนนสายหนึ่งจำเป็นต้องปิดการจราจร หรือกำหนดเส้นทางเดินรถเป็นการชั่วคราว ก็มีข้อบังคับเจ้าพนักงานจราจรออกใช้บังคับ หรือข้อกำหนดในการจราจรในถนนบางสายซึ่งใช้เฉพาะแห่ง และมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขอยู่เสมอ จึงมิได้รวบรวมจัดพิมพ์ลงไว้ คงเลือกรวบรวมจัดพิมพ์แต่ประกาศ และข้อบังคับเจ้าพนักงานจราจรที่ใช้บังคับทั่วไปทุกท้องที่เท่านั้น

อนึ่ง ในการรวบรวม กฎ ข้อบังคับ และประกาศต่าง ๆ ของเจ้าพนักงานจราจรนี้ ได้รับความร่วมมือจาก พ.ต.ต. ขจรเดช ปั้นยารชุน สว. ผ. ๒ กก. กด. ในการช่วยค้นหา กฎ ข้อบังคับ และคำสั่งที่ต้องการอย่างดียิ่ง จึงขอถือโอกาสขอบคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย คุณประโยชน์อันเกิดมีจากหนังสือเล่มนี้ ขออุทิศให้แก่ ร.ต.อ. บุญชงค์ สุคนธสิงห์ เพื่อนผู้ล่วงลับไปแล้วจงเป็นสุขในสัมปรายภพตามควรแก่คติวิสัยนั้นด้วย.

ร.ต.อ. แสวง ธีระสวัสดิ์
นว. ผบก. น. เหนือ

สารบาญ

หน้า

หน้า

หน้า

พระราชบัญญัติจราจรทางบก
พุทธศักราช ๒๔๗๗

นริศรานุวัตติวงศ์
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามพระราชกฤษฎีกา ลงวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๔๗๖)

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ฯ สั่งว่า

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรถวายคำปรึกษาว่า สมควรจัดวางระเบียบจราจรทางบก เพื่อความสดวกและปลอดภัยของประชาชน

จึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ภายหลังสามเดือน นับจากวันที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

(ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๑ หน้า ๗๒๒ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๔๗๗)

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันที่ใช้พระราชบัญญัตินี้สืบไป ให้ยกเลิกบรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

(๑) "รถ" หมายความว่า รถทุกชนิดและตลอดถึงล้อเลื่อนแต่ไม่หมายความถึงรถไฟและรถราง นอกจากพระราชบัญญัตินี้จะได้ระบุไว้โดยเฉพาะ

(๒) "รถราง" หมายความว่า รถที่เดินบนรางร่วมไปในทาง

(๓) "ผู้ขับ" หมายความว่า ผู้ทำการขับขี่หรือลากเข็นรถและรถราง

(๔) "ซ้าย" หรือ "ขวา" หมายความว่า ด้านซ้ายมือหรือด้านขวามือของผู้ขับหรือของคนเดินแล้วแต่กรณี

(๕) "ทาง" หมายความว่า ทางหลวง ทางราษฎร์ และถนน คือ ทางรถ ทางเท้า ช่องทางถาน ทางร่วม และทางข้ามสะพาน บรรดาที่มหาชนมีสิทธิสัญจร และอยู่ในความกำกับตรวจตราของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเทศบาล แต่ไม่หมายความตลอดถึงทางรถไฟ

(๖) "ขอบทาง" หมายความว่า แนวริมของทางส่วนสำหรับรถเดิน

(๗) "ทางเท้า" หมายความว่า ส่วนหนึ่งของทางที่ทำไว้สำหรับคนเดินเท้า

(๘) "รถรับจ้าง" หมายความว่า รถรับจ้างบรรทุกคนหรือของและหมายความตลอดถึงรถประจำทางด้วย

(๙) "รถประจำทาง" หมายความว่า รถรับจ้างบรรทุกคนโดยสารเดินตามทางอันกำหนดไว้

(๑๐) "คนโดยสาร" หมายความว่า คนที่ใช้รถรับจ้าง

(๑๑) "ผู้เก็บค่าโดยสาร" หมายความว่า ผู้รับผิดชอบในการเก็บค่าโดยสารและดูแลคนโดยสารที่อยู่ประจำรถรับจ้าง รวมตลอดถึงรถรางด้วย

ส่วน ๑
บทบัญญัติทั่วไปสำหรับรถ คน และสัตว์

หมวด ๑
การใช้รถ

มาตรา ๕ ห้ามมิให้ใช้รถที่ไม่มั่นคงแข็งแรงบริบูรณ์หรือที่อาจเกิดอันตรายหรือเสื่อมเสียอนามัยแก่ผู้ใช้หรือประชาชน

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

ขบวนแห่ต่าง ๆ หรือรถที่นำมาใช้เฉพาะการโฆษณาสินค้าหรือมหรสพที่แห่หรือโฆษณาไปตามทาง จะต้องรับอนุญาตจากเจ้าพนักงานจราจร เว้นแต่การนั้นเป็นทางราชการ

รถที่ใช้โฆษณาสินค้าหรือมหรสพดังกล่าวในวรรคก่อนนั้น ถ้าเข้าขบวนแห่ที่รับอนุญาตแล้ว และในการอนุญาตนั้นได้ระบุรถที่ว่านี้ไว้ด้วยแล้ว รถนั้นไม่จำต้องได้รับอนุญาต

(วรรค ๓ และวรรค ๔ ของมาตรานี้ เพิ่มเติมโดยมาตรา ๓๐ แห่ง พ.ร.บ. จราจรทางบกแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๔ ดังที่พิมพ์ไว้ข้างบน)

มาตรา ๖ รถใดที่ผู้ขับไม่อาจแลเห็นทางข้างหน้าพอแก่ความปลอดภัยแล้วจะนำมาใช้ในทางไม่ได้

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๗ ห้ามมิให้ใช้รถที่มีส่วนหนึ่งส่วนใด หรือเครื่องประกอบอย่างหนึ่งอย่างใดหรือของที่บรรทุกอันเกิดเสียงอื้อฉาว หรือลากถูไปบนทาง

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๘ รถยนต์คันใดที่มีเครื่องขับอยู่ที่ด้านซ้ายของรถ ต้องมีเครื่องสัญญาณที่เจ้าพนักงานจราจรได้อนุมัติแล้วติดอยู่ที่ด้านขวาของรถ เพื่อให้สัญญาณแทนแขนขวาของผู้ขับ

หมวด ๒
การเดิน การเลี้ยว การจอดรถ ฯลฯ

มาตรา ๙ ให้เดินรถทางด้านซ้ายของทาง เว้นแต่จะขึ้นหน้ารถคันอื่น หรือจะเข้าจอดทางด้านขวาในทางที่อนุญาตให้จอดด้านขวาได้

เมื่อจะเลี้ยวซ้ายให้เดินชิดขอบซ้ายของทาง ถ้าจะเลี้ยวขวาให้เดินอ้อมไปตามด้านซ้ายของศูนย์กลางทางร่วม หรือทางแยก หรือเสา หรือซุ้ม หรือเครื่องหมายที่เจ้าพนักงานจราจรทำให้ไว้สำหรับรถอ้อม ณ ทางร่วม หรือทางแยกนั้น

ในทางที่ไม่ใช่ทางแยก ห้ามไม่ให้เลี้ยวตัดหน้ารถยนต์ หรือรถรางที่กำลังแล่นภายในระยะน้อยกว่าสิบห้าเมตร

มาตรา ๑๐ เมื่อรถเดินสวนกัน ให้หลีกด้านซ้าย และเมื่อขึ้นหน้ารถคันอื่นให้ขึ้นด้านขวา

มาตรา ๑๑ ห้ามมิให้เดินรถขึ้นหน้ารถคันอื่นตรงทางร่วม ทางแยก หัวเลี้ยวหรือในที่คับขัน หรือที่มีรถหรือสิ่งอื่นกีดขวางอยู่ข้างหน้า

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๒ ภายในบังคับแห่งมาตรา ๓๑ เมื่อรถถึงทางร่วมพร้อมกัน ให้รถที่มาจากทางซ้ายผ่านไปก่อน แต่รถที่เดินในทางโทต้องยอมให้รถที่เดินในทางเอกผ่านไปก่อน

ให้เจ้าพนักงานจราจรประกาศทางเป็นทางเอก ทางโท ได้ตามสมควร

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๓ เมื่อจะหยุดรถ เบารถ เลี้ยวรถ หรือผ่านทางร่วม ทางแยก หรือรถราง หรือรถประจำทางที่จอดอยู่ หรือผ่านกระบวนแห่ ต้องเดินรถให้ช้าลงพอควรและต้องให้สัญญาณตามมาตรา ๓๒ เสียก่อนในระยะอันพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ใช้ทางในที่นั้นจะมีเวลาตามสมควรที่จะแลเห็นหรือได้ยินสัญญาณนั้นล่วงหน้าได้

ถ้าจะผ่านโรงพยาบาล หรือโรงเรียนที่มีเครื่องหมายของเจ้าพนักงานจราจรแสดงไว้ ต้องเบารถให้ช้าลงพอควร และห้ามไม่ให้ทำหรือส่งเสียงอื้อฉาวโดยไม่จำเป็น

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔ ห้ามมิให้เคลื่อนรถถอยไปมา กลับรถ หยุดรถบนสพาน ที่ทางร่วม ทางแยก หัวเลี้ยว หรือในที่คับขัน หรือให้เป็นที่กีดขวางแก่จราจรในที่อื่น ๆ

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ ห้ามมิให้รถใด ๆ เว้นแต่รถลากเข็นสำหรับทารกหรือสำหรับคนเจ็บไข้ หรือพิการ ขึ้นบนทางเท้านอกจากมีเหตุจำเป็น

มาตรา ๑๖ รถที่เดินช้า ให้เดินใกล้ขอบทาง

มาตรา ๑๗ ในทางที่มีสีทา หรือหมุดตอกอยู่เป็นเส้นขวางบนพื้นทางแสดงแนวที่รถต้องหยุด เพื่อการควบคุมรถ หรือเพื่อให้คนเดินข้ามทาง เมื่อมีสัญญาณให้รถหยุด รถทุกคันต้องหยุดหลังแนวนั้น

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๘ ถ้าจะหยุดหรือจอดรถ ให้หยุดหรือจอดด้านซ้ายของทาง และชิดขอบทาง เว้นแต่ในที่ที่เจ้าพนักงานจราจรทำเครื่องหมายให้จอดในแนวกลางของทาง แต่ถ้าในทางที่มีรถรางเดินชิดขอบทาง จะหยุดหรือจอดรถในซีกของทางที่มีรางได้ต่อเมื่อเจ้าพนักงานจราจรได้อนุญาต หรือทำเครื่องแสดงไว้แล้ว

ในการหยุดรถ เมื่อมีการกีดทาง ถ้ามีทางกว้างพอก็ให้จอดซ้อนคันกันได้ แต่ห้ามมิให้หยุดรถล้ำแนวกลางของทาง

มาตรา ๑๙ ในการจอดรถจะต้องจอดให้ข้างรถเรียงขนานกับขอบทาง โดยไม่ซ้อนคันกัน เว้นแต่พนักงานเจ้าหน้าที่จะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๒๐ ห้ามมิให้จอดรถในที่หรือทางหนึ่งทางใด ที่เจ้าพนักงานจราจรได้ประกาศหรือได้ทำเครื่องหมายห้ามไว้

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๒๑ เวลาจอดรถยนต์ในทางที่ผู้ขับมิได้ควบคุมรถนั้นอยู่ต้องหยุดเครื่องยนต์และต้องห้ามล้อรถนั้นไว้

มาตรา ๒๒ ห้ามไม่ให้จอดรถมีระยะจากท่อน้ำประปาสาธารณะ หรือท่อน้ำดับเพลิงน้อยกว่าสามเมตร

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๒๓ เวลากลางคืนรถใดจอดในทาง ณ ที่ซึ่งไม่มีแสงสว่างส่องไปถึงรถนั้นให้เห็นได้ในระยะไกลห้าสิบเมตร ต้องเปิดหรือจุดไฟให้มีแสงพอให้เห็นว่ารถนั้นจอดอยู่

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๒๔ ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดเกาะห้อยโหน หรือนั่งไปนอกตัวถังรถ หรือยื่นส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายออกนอกตัวถังรถโดยมิบังควร หรือยืนในรถซึ่งอาจจะให้เกิดอันตราย

ถ้าเป็นรถจักรยาน หรือรถจักรยานยนต์ ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดเกาะห้อยโหน หรือนั่งไปเกินจำนวนที่ซึ่งมีไว้สำหรับนั่ง

ถ้าเป็นรถประจำทาง เมื่อปรากฏว่าผู้ขับ หรือผู้เก็บค่าโดยสาร หรือเจ้าของรถรู้เห็นยินยอมให้กระทำดังว่ามา ท่านว่าผู้ซึ่งรู้เห็นยินยอมที่กล่าวมานี้มีความผิดดุจกัน

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๒๕ ห้ามมิให้ใช้รถใดลากรถอื่นเกินกว่าคันหนึ่งในคราวเดียวกัน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานจราจรและพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รักษาทางเป็นหนังสือ การลากนี้ต้องมีระยะจากเพลาหลังของรถคันที่ลากหรือรถพ่วงคันหน้าห่างจากเพลาหน้าของรถพ่วงคันหลังไม่น้อยกว่าสามเมตร และไม่เกินกว่าห้าเมตร ถ้ารถพ่วงเป็นรถซึ่งมีที่ถือท้ายหรือมีห้ามล้อ ต้องมีผู้ควบคุมในรถนั้นตามสมควร

ในเวลากลางคืน ให้เปิดหรือจุดไฟประจำรถพ่วงให้ต้องตามบทกฎหมายสำหรับรถนั้น และให้เปิดหรือจุดไฟให้แสงแดงไว้กลางสายพ่วง และท้ายรถพ่วงคันสุดท้ายด้วย

มาตรา ๒๖ รถหรือบุคคลผู้เดินเท้าในทาง ต้องหลบหยุดให้ทางแก่รถดับเพลิงรถบรรทุกคนเจ็บป่วย หรือรถในราชการตำรวจ ขณะเมื่อรถเหล่านี้ใช้แตรเสียงครางครวญ (ไซเรน) ซึ่งได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานจราจรเป็นสัญญาณอันมีเสียงพิเศษ

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๒๗ ห้ามมิให้ขับรถแข่งกน ก่อนได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานจราจรเป็นหนังสือ

หมวด ๓

การขับรถ

มาตรา ๒๘ ห้ามมิให้ขับรถเร็วเกินอัตรา ซึ่งจะได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวงหรือเทศบัญญัติสำหรับเขตต่าง ๆ

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๒๙ ห้ามมิให้ผู้ใดขับรถในกรณีต่อไปนี้

(๑) ในเวลาที่ร่างกายหย่อนความสามารถในอันจะขับ หรือ

(๒) ในเมื่อได้เสพสุรา หรือของเมาอย่างอื่นจนหย่อนความสามารถในอันจะขับ หรือ

(๓) โดยตั้งใจกีดขวางในทาง หรือ

(๔) โดยประมาท หรือเป็นเหตุน่าหวาดเสียวอาจเกิดอันตรายแก่ประชาชน

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๓๐ ผู้ใดขับรถเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่บุคคล หรือทรัพย์สินของผู้อื่น จะเป็นความผิดของผู้ขับหรือไม่ก็ตาม ผู้ขับจะต้องหยุดกระทำการช่วยเหลือตามสมควร และแจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในที่ใกล้เคียงนั้นทันที

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

ส่วน ๒

สัญญาณ

มาตรา ๓๑ ในที่ใดมีพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ให้สัญญาณ หรือควบคุมจราจร หรือมีเครื่องแสดงสัญญาณซึ่งเจ้าพนักงานจราจรได้ติดตั้งไว้ให้ผู้ใช้ทางปฏิบัติตามสัญญาณ หรือคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมจราจร

มาตรา ๓๒ ผู้ขับรถจะต้องให้สัญญาณโดยประการต่อไปนี้

(๑) ให้เสียงเป็นสัญญาณตามควร

(ก) เมื่อจะเลี้ยวรถ หรือจะขึ้นสะพาน หรือที่สูง ถ้ามองไม่เห็นทางข้างหน้า

(ข) เมื่อจะผ่านทางร่วม หรือทางแยก

(ค) เมื่อจะขอขึ้นหน้ารถอื่น

(ง) เมื่อมีคนพลุกพล่าน

(จ) เมื่อจะขอทาง หรือเมื่อจะถอยหลัง

ถ้าเป็นรถชนิดที่ไม่มีเครื่องสัญญาณให้เสียง เช่นรถลากเป็นต้น ให้ใช้ความระมัดระวังเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษ

อนุมาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

(๒) ถ้าจะเลี้ยวหรือเคลื่อนรถไปทางขวา ให้ยื่นแขนขวาตรงเสมอไหล่ออกไปนอกรถทางขวา หรือยื่นเครื่องสัญญาณอย่างอื่นออกไปเช่นเดียวกัน

(๓) เมื่อจะหยุดรถให้ยกแขนขวาท่อนปลาย (ระหว่างศอกกับปลายนิ้ว) ชูขึ้นให้เป็นมุมฉากออกไปนอกรถทางขวา หรือยกเครื่องสัญญาณอย่างอื่นขึ้นไปเช่นเดียวกัน

(๔) เมื่อจะเบารถ ให้ยื่นแขนขวาตรงออกไปเสมอไหล่นอกรถทางขวาและยกแขนขึ้นลงตามควร หรือยกเครื่องสัญญาณอย่างอื่นขึ้นลงเช่นเดียวกัน หรือให้สัญญาณไฟสี ซึ่งเจ้าพนักงานจราจรได้ประกาศให้ทราบ

(๕) เมื่อจะขอหรืออนุญาตให้รถข้างหลังขึ้นหน้า ให้ยื่นแขนขวาออกไปข้างนอกรถทางขวา และโบกมือไปทางข้างหน้ารถ

มาตรา ๓๓ ให้รถใช้เสียงสัญญาณโดยเฉพาะดังต่อไปนี้

(๑) รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ใช้เสียงแตร

(๒) รถราง รถม้า ใช้เสียงระฆัง

(๓) รถจักรยาน ใช้เสียงกระดิ่ง

ห้ามมิให้รถอื่นใช้เสียงสัญญาณดังกล่าวข้างต้นนั้น แต่รถดับเพลิง รถบรรทุกคนเจ็บป่วย หรือรถในราชการตำรวจนั้น เจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจอนุญาตให้ใช้แตรเสียงครางครวญ (ไซเรน) เป็นเสียงสัญญาณพิเศษอีกได้

มาตรา ๓๔ เมื่อไม่จำเป็นเพื่อความปลอดภัยแห่งจราจร ห้ามมิให้ใช้เสียงสัญญาณ และเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อรถจอดอยู่กับที่ การใช้เสียงพึงจำกัดแต่เฉพาะเพื่อความปลอดภัยเท่านั้น จะใช้เสียงยาวหรือซ้ำเกินควรไม่ได้

ส่วน ๓

รถรับจ้าง

มาตรา ๓๕ ห้ามมิให้เจ้าของรถ หรือผู้ขับรถรับจ้างสำหรับบรรทุกคนโดยสาร บรรทุกศพหรือคนเป็นโรคติดต่ออันประชาชนพึงรังเกียจ

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๓๖ ห้ามมิให้เจ้าของรถ ใช้ผู้ซึ่งมีอายุน้อยกว่าสิบหกปีบริบูรณ์เป็นผู้เก็บค่าโดยสาร

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๓๗ ห้ามมิให้ผู้ขับรถรับจ้าง หรือผู้เก็บค่าโดยสาร ร้องเรียกให้คนขึ้นรถโดยส่งเสียงอื้อฉาว หรือทำความรำคาญอย่างใด ๆ

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๓๘ ห้ามมิให้เจ้าของ หรือผู้ขับรถรับจ้าง หรือผู้เก็บค่าโดยสารคนใดปฏิเสธไม่รับจ้างโดยไม่มีเหตุอันสมควรเมื่อมีผู้แจ้งความจำนงที่จะจ้าง

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๓๙ ผู้ขับรถรับจ้าง ต้องพาคนโดยสารตรงไปยังที่ว่าจ้างตามทางที่ไม่อ้อมเกินควร และห้ามมิให้พาไปทอดทิ้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร

มาตรา ๔๐ ผู้ที่จ้างรถรับจ้างจะปฏิเสธ หรือละเลยไม่ยอมชำระค่าจ้างตามที่ตกลงกันไว้นั้นไม่ได้

ในกรณีเช่นว่านี้ ศาลอาจสั่งให้จ่ายเงินค่าปรับให้เป็นค่าจ้างแก่ผู้ขับรถก็ได้

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๔๑ ห้ามมิให้เรียกค่าโดยสารรถประจำทางเกินกว่าอัตราที่นายทะเบียนได้อนุมัติให้

มาตรา ๔๒ ให้เจ้าของรถเขียนอัตราค่าโดยสารตามระยะติดไว้ในรถประจำทางให้คนโดยสารเห็นได้ชัด

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๔๓ ห้ามมิให้ผู้ขับรถรับจ้าง หรือผู้เก็บค่าโดยสารรับคนโดยสารเกินกว่าจำนวนที่นายทะเบียนได้กำหนดให้

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๔๔ ในการคำนวณจำนวนคนโดยสารที่อนุญาตให้บรรทุกได้นั้น ให้ถือว่าเด็กอายุสิบปีลงมา สองคนเท่ากับผู้ใหญ่หนึ่งคน

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๔๕ ห้ามมิให้ผู้ขับรถรับจ้างคนใดทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) ขับรถเข้าไปในเขตบ้านของบุคคลโดยไม่มีเหตุอันควรหรือ

(๒) เที่ยวเร่หาคนโดยสารโดยไม่จอดพักรถในที่ซึ่งเจ้าพนักงานจราจรได้กำหนดให้ หรือในทางที่เจ้าพนักงานจราจรมิได้ประกาศห้ามการจอดรถหรือ

(๓) จอดพักรถห่างเขตด้านหน้าของที่พักรถเกิน ๑ เมตร หรือผิดลำดับสำหรับรถซึ่งจอดพัก

(๔) ละเลยไม่เลื่อนรถซึ่งตนจอด ณ ที่พักรถขึ้นแทนที่รถคันหน้าซึ่งออกเดินไปแล้ว

มาตรา ๔๖ ผู้ขับรถรับจ้าง และผู้เก็บค่าโดยสารมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อเกิดมีการชน หรือโดนกันหรือเหตุอันตรายอื่น ๆ ให้ถามชื่อและที่อยู่ผู้โดยสารทุกคน และให้แจ้งข้อความแก่พนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อต้องการ

(๒) ต้องไม่สูบบุหรี่ในเวลาที่รถเดินอยู่

(๓) ต้องไม่คุยกันในเวลาที่รถเดินอยู่

(๔) ต้องมีมารยาทและจรรยาอันดีงาม ต้องไม่ใช้ถ้อยคำหรือแสดง

อาการเสียดสีดูหมิ่น ก้าวร้าว รังแก รบกวน หรือหยาบหยามผู้หนึ่งผู้ใด หรือแสดงกิริยาวาจา หรือส่งเสียงด้วยประการหนึ่งประการใดในทางที่ส่อลักษณะไม่สมควรและไม่สุภาพ

ความในมาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

(มาตรานี้แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๓ แห่ง พ.ร.บ. จราจรทางบก (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๘๑ ดังที่พิมพ์ไว้ข้างบน)

มาตรา ๔๗ รถประจำทางต้องมีป้ายที่ด้านหน้า หรือด้านข้างบอกชื่อต้นทางปลายทาง และทางประจำของรถ ที่ติด หรือขนาดของป้ายนั้นแล้วแต่นายทะเบียนจะกำหนดให้

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๔๘ เมื่อผู้ขับรถรับจ้างหยุดรถเพื่อรับหรือส่งคนโดยสารต้องหยุดรถชิดขอบทางด้านซ้ายเสมอ

มาตรา ๔๙ เวลาจะเติมน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดน่ากลัวอันตรายในถังรถยนต์รับจ้างซึ่งมีอัตราบรรทุกโดยสารเกินกว่าเจ็ดคน ผู้ขับต้องหยุดเครื่องแล้วผู้ขับและผู้เก็บค่าโดยสารต้องเชิญคนโดยสารให้ลงจากรถเสียทุกคนก่อน

มาตรา ๕๐ ห้ามมิให้รถรับจ้างแย่งรับคนโดยสารรายเดียวกัน

มาตรา ๕๑ ห้ามมิให้รถลาก บรรทุกคน โดยสาร เกินกว่าจำนวนที่นายทะเบียนได้กำหนดให้ และห้ามมิให้คนโดยสารนั่งทับบนของที่บรรทุกบนรถลาก

ส่วน ๔

รถม้าและเกวียน

มาตรา ๕๒ ห้ามมิให้รถม้าหรือเกวียนซึ่งกำลังเทียมสัตว์คันใดจอดในทางโดยไม่มีคนเฝ้า เว้นแต่จะได้ผูกสัตว์นั้นไว้ไม่ให้ลากรถหรือเกวียนเดินต่อไปได้

มาตรา ๕๓ ห้ามมิให้ผู้ขับรถม้าปล่อยบังเหียนม้าในเวลาขับรถ

ส่วน ๕
คนเดินเท้า สัตว์ และของในทาง

มาตรา ๕๔ ตามปกติคนเดินเท้าในทางที่มีทางเท้าให้เดินบนทางเท้าและเมื่อเดินบนทางเท้าใด ให้เดินด้านซ้ายทางเท้านั้น ถ้าถนนไม่มีทางเท้าให้เดินชิดขอบทางด้านขวา เว้นแต่เมื่อมีรถรางเดินด้านนั้นจนไม่มีทางเดินได้ โดยปลอดภัยจึงให้เดินใกล้ขอบทางด้านซ้าย

"ขบวนแห่ที่รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานจราจรแล้ว แถว หรือขบวนทหาร ตำรวจ ลูกเสือ หรือนักเรียน ที่มีผู้บังคับบัญชาตามระเบียบจะเดินในทางก็ได้ และถ้าไม่มีความจำเป็นก็ให้เดินใกล้ขอบทางด้านขวา หากด้านขวานั้นมีรถรางเดินก็ให้เดินใกล้ขอบทางด้านซ้าย

ห้ามมิให้ผู้ใดตัดหรือผ่านขบวนดังกล่าวในวรรคก่อน เว้นแต่พนักงานเจ้าหน้าที่จะเห็นเป็นการสมควรและอนุญาตให้ไปได้ เมื่อถึงช่องหรือระยะของขบวนนั้น"

(วรรค ๒ และวรรค ๓ ของมาตรานี้ เพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่ง พ ร.บ. จราจร ทางบก แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๘ ดังที่พิมพ์ไว้ข้างบน)

มาตรา ๕๕ ห้ามมิให้คนเดินเท้าออกไปกลางทางโดยไม่มีเหตุสมควรหรือโดยประการที่จะกีดขวางจราจร

มาตรา ๕๖ ห้ามมิให้คนเดิน เท้ายืน กลางทางเท้า กีดขวาง แก่คน เดินเท้าอื่น ๆ

มาตรา ๕๗ คนเดินทางเท้า จะต้องระมัด ระวังในการเดิน ในทางหรือ เมื่อ

ข้ามทางตามสมควรแก่เหตุการณ์ ถ้า ณ ที่ใดมีสีทาหรือหมุดตอกเป็นเส้นขวางทางกำหนดเขตสำหรับคนเดินเท้าข้ามทาง ก็ให้ข้ามในเขตนั้น

มาตรา ๕๘ ห้ามมิให้ผู้ใดแบกหามของจนเป็นเหตุกีดขวางแก่จราจร

มาตรา ๕๙ ห้ามมิให้ผู้ใดปล่อย หรือไล่ต้อนหรือจูงสัตว์ในทางจนเป็นเหตุกีดขวางแก่การจราจร หรือโดยไม่มีผู้ใดควบคุมตามสมควร

มาตรา ๖๐ ในการไล่ต้อน หรือจูงสัตว์ หรือขี่สัตว์ไปในทางให้ปฏิบัติตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้สำหรับรถโดยอนุโลม

มาตรา ๖๑ ห้ามมิให้ วาง ตั้ง ยื่น หรือแขวนสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางให้เป็นการกีดขวางแก่การจราจร เว้นแต่เมื่อมีเหตุอันสมควรและได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานจราจร

ส่วน ๖

อำนาจของเจ้าหน้าที่

มาตรา ๖๒ เมื่อผู้ใดฝ่าฝืนต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ตามความในส่วน ๕ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สั่งตักเตือนผู้กระทำการฝ่าฝืนนั้น เพื่อ ให้ปฏิบัติ การ ตาม บทบัญญัติ

มาตรา ๖๓ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจสั่งให้รถคันใดหยุด เพื่อตรวจดูให้รู้ว่าผู้ขับหรือบุคคลอื่นใดในรถนั้น ได้ละเมิดต่อพระราชบัญญัตินี้ หรือต่อบทกฎหมายอันเกี่ยวแก่รถนั้น ๆ หรือไม่ ในกรณีนี้ให้ผู้ขับหยุดรถนั้นทันที

มาตรานี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงรถรางด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๖๔ ผู้ใดซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าได้ละเมิดบทบัญญัติใด ๆ ในพระราชบัญญัตินี้ก็ดี หรือละเมิดต่อบทกฎหมายอันเกี่ยวแก่รถคันนั้น ๆ ก็ดี และ

ได้สั่งเป็นหนังสือซึ่งเจ้าพนักงานจราจร เป็นผู้ลงนามให้ไปรายงานตน ณ สถานที่ใด ถ้าไม่มีเหตุสมควรเป็นข้อแก้ตัวแล้ว ให้ผู้นั้นไปรายงานตน ณ สถานที่นั้นภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง นับตั้งแต่เวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้เขียนไว้ในคำสั่งนั้น หนังสือคำสั่งนี้ ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่หาตัวผู้ขับรถไม่ได้ ก็จะได้ผูกติดไว้กับรถให้ผู้ขับเห็นได้เมื่อกลับมาที่รถ

ส่วน ๗

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๖๕ ผู้ใดฝ่าฝืนต่อคำสั่งของพนักงานเจ้า หน้าที่ ตาม ความ ในมาตรา ๖๒, ๖๓ ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

มาตรา ๖๖ ผู้ใดฝ่าฝืนต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือฝ่าฝืนต่อกฎข้อบังคับ หรือคำสั่งอันพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจได้ออกพระราชบัญญัตินี้ประการใดนอกจากได้ระบุไว้ในมาตรา ๓๐ และส่วน ๕ ส่วน ๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท และให้ศาลมีอำนาจถอนใบอนุญาต หรือให้นายทะเบียนยึดใบอนุญาตขับขี่ไว้ไม่เกินกว่าหนึ่งปีก็ได้

ในกรณีที่นายทะเบียนยึดใบอนุญาต ผู้ถูกยึดจะอุทธรณ์ไปยังอธิบดีกรมตำรวจก็ได้ คำวินิจฉัยของอธิบดีกรมตำรวจเป็นที่สุด

(มาตรานี้แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่ง พ. ร. บ. จราจรทางบก (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๔๘๑ ดังพิมพ์ไว้ข้างบน)

มาตรา ๖๗ การกระทำผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ก็ดี หรือต่อกฎหมายอื่นอันเกี่ยวแก่ถนน ๆ โดยเฉพาะก็ดี ให้ตำรวจภูธร ตำรวจนครบาลหรือตำรวจเทศบาลตำแหน่งตั้งแต่ผู้บังคับกอง หรือสารวัตรขึ้นไป หรือหัวหน้าสถานีตำรวจซึ่งมียศสัญญาบัตร หรือนายตำรวจสัญญาบัตรผู้ทำการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ มีอำนาจเปรียบเทียบได้ แต่ถ้าผู้ที่ได้ละเมิดต่อบทบัญญัติใด ๆ ดังกล่าวแล้วได้บังอาจฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามความในมาตรา ๖๔ นั้น ด้วยแล้ว ห้ามมิให้

เปรียบเทียบ

(มาตรานี้แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ. จราจรทางบก แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๘ ดังที่พิมพ์ไว้ข้างบน)

มาตรา ๖๘ ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท หรือทั้งปรับทั้งจำ

ส่วน ๘
ผู้มีอำนาจออกกฎข้อบังคับและคำสั่ง

มาตรา ๖๙ ให้เจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจออกข้อบังคับและคำสั่ง ตามบทมาตราในพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกข้อบังคับและคำสั่งเพื่อความปลอดภัย และสะดวกแก่ประชาชนดังต่อไปนี้

(๑) ห้ามกลับรถและถอยหลังรถในทางแคบ หรือที่คับขัน

(๒) กำหนดทางให้รถเดินขึ้นหรือล่องได้ทางเดียว

(๓) ห้ามรถบางชนิดมิให้เดินในทางสายใด หรือเฉพาะตอนใดในชั่วเวลาอันมีกำหนด

(๔) กำหนดระยะเวลาจอดรถในทางแคบ หรือคับขัน

(๕) กำหนดที่จอดพักรถ

(๖) กำหนดชนิดของเปรอะเปื้อนไม่ให้บรรทุกในรถชนิดใด

(๗) กำหนดการติดธงกลางสายพ่วงรถ

(๘) ขีดเส้นบนทาง หรือทำเครื่องหมายอื่นใดสำหรับจราจร

มาตรา ๗๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้มีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจตั้งหรืออนุญาตให้เทศบาลตั้งเจ้า

พนักงานจราจร ตั้งนายทะเบียนตามความในมาตรา ๔๑,๔๓,๔๗,๕๑,๖๖ กับให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงหรืออนุญาตให้ออกเทศบัญญัติเพื่อ

(๑) กำหนดสัญญาณ หรือห้ามการให้เสียงเป็นสัญญาณในเขตต์ท้องถิ่นและในเวลาซึ่งจะได้กำหนดไว้

(๒) กำหนดน้ำหนักของรถหรือน้ำหนักบรรทุก

(๓) กำหนดอัตราบรรทุกคน และการบรรทุกทั่วไป

(๔) จำกัดอัตราความเร็วในการเดินรถ

(๕) กำหนดจำนวน ลักษณะและการใช้เครื่องห้ามล้อ หรือเครื่องบังคับล้อรถต่าง ๆ

(๖) กำหนดจำนวน ลักษณะ และการใช้โคมไฟ หรือ

(อนุมาตรา ๕ และอนุมาตรา ๖ ของมาตรานี้แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๖ แห่ง พ.ร.บ. จราจรทางบกแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๘ ดังที่พิมพ์ไว้ข้างบน)

เพื่อจัดการอย่างใด ๆ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อกฎหรือเทศบัญญัตินั้นได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้เป็นอันใช้บังคับได้

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗ เป็นปีที่ ๑๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ (ของผู้รวบรวม)

พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. ๒๔๗๗ นี้ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบันนี้รวม ๒ ครั้งคือ—

๑. พ.ร.บ. จราจรทางบกแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๘

๒. พ.ร.บ. จราจรทางบก (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๘๑

สำหรับ พ.ร.บ. จราจรทางบกที่แก้ไขเพิ่มเติมทั้ง ๒ ฉบับดังกล่าวนี้ ได้จัดพิมพ์แก้ไขลงไว้ในต้นฉบับเดิมเรียบร้อยแล้ว จึงมิได้ลงพิมพ์ไว้อีก

กฎกระทรวงมหาดไทย

ออกตามความในมาตรา ๗๐ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก
พุทธศักราช ๒๔๗๗

กฎกระทรวงฉบับนี้ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๔๗๗ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๑ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๔๗๗ ได้ถูกยกเลิกโดยกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความใน พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. ๒๔๗๗ (ฉบับที่ ๒) จึงมิได้จัดพิมพ์ไว้.

กฎกระทรวงมหาดไทย

ออกตามความในพระราชบัญญัติจราจรทางบก
พุทธศักราช ๒๔๗๗ (ฉบับที่ ๒)

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗๐ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ให้ยกเลิกกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา ๗๐ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๔๗๗ และให้ใช้กฎกระทรวงต่อไปนี้

การใช้โคมไฟ

ข้อ ๑. รถทุกชนิดที่ขับขี่ในทางเวลากลางคืน ต้องมีโคมไฟดังต่อไปนี้

(๑) รถยนต์

(ก) รถจักรยานยนต์ ให้มีโคมไฟแสงขาวข้างหน้าอย่างน้อยหนึ่งดวง มีแสงส่องไปข้างหน้าเห็นพื้นทางได้ชัดในระยะไม่น้อยกว่า ๒๐ เมตร

(ข) รถยนต์ตั้งแต่สามล้อขึ้นไป ให้มีโคมไฟแสงขาวข้างหน้าอย่างน้อยข้างละหนึ่งดวงติดไว้ให้เห็นส่วนกว้างของรถในระดับเท่ากัน และให้เปิดไฟไว้ในระดับเท่ากัน มีแรงเท่ากันอย่างน้อยข้างละหนึ่งดวง มีแสงส่องไปข้างหน้าเห็นพื้นทางได้ชัดในระยะไม่น้อยกว่า ๒๐ เมตร

(ค) รถยนต์และรถจักรยานยนต์ทุกชนิด ให้มีแสงไฟแดงอยู่ท้ายรถส่องตรงไปข้างหลัง และมีแสงขาวส่องตรงไปที่ป้ายเลขทะเบียนรถให้เห็นตัวอักษรและตัวเลขทะเบียนได้ชัดเจนในระยะ ๒๐ เมตร โคมไฟที่กล่าวนี้ ต้องติดไว้ตรงแนวกลางหลังรถหรือชิดข้างขวาหลังรถ

(๒) รถพ่วง

(ก) รถพ่วงจักรยานยนต์ ให้มีโคมไฟแสงขาวข้างหน้ารถพ่วงตรงมุมข้างนอกตัวถังรถพ่วงดวงหนึ่ง เพื่อให้เห็นส่วนกว้างของรถนั้น

(ข) รถพ่วงรถยนต์ ให้มีโคมไฟแสงแดงที่ท้ายรถส่องตรงไปข้างหลัง และแสงขาวส่องไปที่ป้ายเลขทะเบียน ให้เห็นตัวอักษรและตัวเลขทะเบียนได้ชัดในระยะ ๒๐ เมตร โคมไฟที่กล่าวนี้ต้องติดไว้ตรงแนวกลางหลังรถ หรือชิดข้างขวาหลังรถ

(๓) รถจักรยาน

(ก) รถจักรยานไม่เกินสองล้อ ให้มีโคมไฟอย่างน้อยหนึ่งดวงให้เห็นแสงไฟขาวด้านหน้าและแสงไฟแดงด้านหลัง แต่สำหรับแสงไฟแดงด้านหลังนั้น จะใช้แก้วสะท้อนแสง (รีเฟลกเตอร์) แดง วัดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่น้อยกว่า ๓ เซ็นติเมตรติดที่ท้ายรถ ให้รับแสงส่องไปข้างหลังก็ได้

(ข) รถจักรยานตั้งแต่สามล้อขึ้นไป ให้มีโคมไฟอย่างน้อยข้างละหนึ่งดวงติดในระดับเท่ากัน ให้เห็นแสงไฟขาวด้านหน้าและแสงไฟแดงด้านหลัง ติดไว้ให้เห็นส่วนกว้างของรถ และให้เห็นแสงไฟทั้งจากข้างหน้าและข้างหลัง ถ้าเป็นรถจักรยานชนิดพ่วงข้าง ให้มีโคมไฟตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๑ (๓) (ก) และให้มีโคมไฟแสงขาวเพิ่มขึ้นข้างหน้ารถพ่วงข้างนอกตัวถังดวงหนึ่ง เพื่อให้เห็นส่วนกว้างของรถนั้น

(ค) รถจักรยานทุกชนิดที่ใช้โคมไฟฟ้าด้านหน้ารถต้องบังคับให้แสงไฟอยู่ต่ำกว่าระดับสายตาของผู้ขับพาหนะที่สวนทางมา โดยให้แสงไฟที่ส่องตรงไปข้างหน้าเห็นพื้นทางได้ในระยะไม่เกินกว่า ๕ เมตร

(๔) รถอย่างอื่น

(ก) รถที่ลากเข็นด้วยกำลังสัตว์ นอกจากเกวียน ให้มีโคมไฟอย่างน้อยข้างละหนึ่งดวงติดในระดับเท่ากัน ให้เห็นแสงไฟขาวด้านหน้า และแสงไฟแดงด้านหลัง ติดไว้ให้เห็นส่วนกว้างของรถ และให้เห็นแสงไฟทั้งจากข้างหน้า และข้างหลัง

(ข) รถลาก ให้มีโคมไฟอย่างน้อยข้างละหนึ่งดวง ติดในระดับเท่ากันให้เห็นแสงไฟขาวด้านหน้าและแสงไฟแดงด้านหลัง ติดไว้ให้เห็นส่วนกว้างของรถ และให้เห็นแสงไฟทั้งจากข้างหน้าและข้างหลัง

(ค) เกวียนและล้อเลื่อนที่ลากเข็นด้วยกำลังคน ให้มีโคมไฟอย่างน้อยหนึ่งดวง ให้เห็นแสงไฟขาวด้านหน้าและแสงไฟแดงด้านหลังติดไว้ข้างขวา ให้เห็นแสงไฟทั้งจากข้างหน้าและข้างหลัง หรือจะใช้โคมไฟแสงขาวแขวนไว้ที่รถนั้นให้เห็นตัวรถก็ได้ หรือจะใช้โคมไฟตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๑ (๔) (ก) ก็ได้

ข้อ ๒. ในกรณีที่รถนั้นบรรทุกของยื่นล้ำข้างท้ายของรถตามความในข้อ ๘ ให้จุดโคมไฟแสงแดงไว้ที่ตอนปลายสุดของของที่ยื่นล้ำออกไปนั้น

ข้อ ๓. ห้ามมิให้รถทุกชนิดใช้โคมไฟแสงแดงข้างหน้ารถ และโคมไฟแสงขาวข้างหลังรถ เว้นแต่

(๑) รถยนต์ หรือรถพ่วงที่ใช้โคมไฟแสงขาวส่องไปที่แผ่นป้ายเลขทะเบียน หรือส่องเฉพาะขณะที่รถนั้นถอยหลัง

(๒) เกวียน หรือ ล้อเลื่อนที่ลากเข็นด้วยกำลังคนที่ใช้โคมไฟแสงขาวแขวนไว้ที่รถ

(๒) รถดับเพลิง รถบรรทุกคนเจ็บป่วย หรือรถในราชการตำรวจทหาร ที่ใช้โคมไฟแสงแดงหรี่และสว่างสลับกัน ส่องออกทางด้านหน้ารถ เพื่อเป็นสัญญาณให้ผู้ใช้ทางอื่น ๆ ทราบว่าเป็นรถเร่งรีบ ซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่โดยฉุกเฉิน

รถที่จะโคมไฟแสงแดงหรี่และสว่างสลับกันตาม (๓) ได้ ต้องได้รับหนังสืออนุญาตจากเจ้าพนักงานจราจร และเจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจเพิกถอนหนังสืออนุญาตในเมื่อมีการใช้โคมไฟแสงแดงดังกล่าวผิดเงื่อนไขการใช้

(ความในข้อ ๓ นี้แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ข้อ ๑.)

ข้อ ๔. ในขณะที่ขับรถอยู่ในเขตเทศบาล ให้ใช้โคมไฟที่มีแสงต่ำกว่าระดับสายตาของผู้ขับขี่ที่สวนทางกัน

ในกรณีขับรถสวนทางกันนอกเขตเทศบาล ให้ผู้ขับทั้งสองฝ่ายเปลี่ยนระดับแสงไฟของโคมไฟ ให้มีระดับต่ำกว่าสายตาของผู้ขับสวนทางกันในระยะก่อนที่แสงไฟจะเข้าตา

(ความในข้อ ๔ นี้แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ข้อ ๒.)

ข้อ ๕. โคมไฟข้างหน้ารถที่มีความสว่างดวงหนึ่งแต่ ๑๕ แรงเทียนขึ้นไป ต้องมีเครื่องบังคับแสงหรือใช้กระจกชนิดบังคับแสงได้ ถ้าเป็นกระจกใสต้องทำให้เป็นฝ้าไม่ให้เห็นหลอดไฟ

ข้อ ๖. ในกรณีพิเศษเมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเห็นเป็นการจำเป็นแก่ราชการที่จะต้องยกเว้นชั่วคราวซึ่งบทบังคับแห่งกฎนี้ ว่าด้วยการใช้โคมไฟ ก็ให้มีอำนาจทำได้ แต่ต้องประกาศให้ประชาชนทราบล่วงหน้าว่า รถชนิดใดจะได้รับความยกเว้นในเวลาใด และ ณ เขตต์สถานที่ใด

การบรรทุก

ข้อ ๗. ห้ามมิให้รถทุกชนิดบรรทุกคน หรือบรรทุกของ เกินกว่าอัตราที่กำหนดไว้ท้ายกฎนี้

ข้อ ๘. ห้ามมิให้รถทุกชนิดบรรทุกของเกินส่วน ดังต่อไปนี้

(ก) ส่วนกว้างของรถ

(๑) ส่วนยาวสำหรับรถยนต์ ข้างหน้าไม่เกินหน้าหม้อรถ หรือกันชน ข้างท้ายยื่นเกินตัวถังหรือรถพ่วงรถยนต์ ได้ไม่เกิน ๒.๕๐ เมตร สำหรับรถม้าสี่ล้อบรรทุกของข้างหน้าไม่เกิบหน้ารถ ข้างท้ายยื่นเกินตัวรถได้ไม่เกิน ๒.๕๐ เมตร สำหรับเกวียนข้างหน้าไม่เกิน ๑ เมตร วัดจากแอก ข้างท้ายยื่นเกินตัวรถได้ไม่เกิน ๒.๕๐ เมตร สำหรับรถอื่นใดที่ไม่ได้ระบุไว้ในข้อนี้ ข้างหน้าไม่เกินตัวถัง ข้างท้ายยื่นได้ไม่เกิน ๕๐ เซ็นติเมตร

(ค) ส่วนสูงวัดจากพื้นดินสำหรับรถยนต์บรรทุกของ หรือรถม้าสี่ล้อบรรทุกของ หรือเกวียน ไม่เกิน ๓ เมตร สำหรับรถอื่นใดที่ไม่ได้ระบุไว้ในข้อ

นี้ไม่เกิน ๑.๕๐ เมตร ถ้าเป็นรถที่ผู้ขับขี่อยู่ข้างหลังตัวถังรถ ห้ามมิให้บรรทุกของสูงกว่าระดับที่ผู้ขับขี่จะมองเห็นพื้นทางข้างหน้าได้ในระยะ ๓ เมตร

(ง) รถจักรยานชนิดสองล้อ ส่วนกว้างจากตัวรถไม่เกินข้างละ ๒๕ เซ็นติเมตร ส่วนสูงวัดจากพื้นดินไม่เกิน ๒ เมตร

ถ้าของที่จะบรรทุกมีขนาดเกินกว่าที่กำหนดไว้ข้างต้นนี้ ต้องได้รับหนังสืออนุญาตจากเจ้าพนักงานจราจร สารวัตรตำรวจนครบาล สารวัตรตำรวจเทศบาล ผู้บังคับกอง หรือหัวหน้าสถานีตำรวจภูธรก่อนจึงจะบรรทุกได้ เว้นแต่รถยนต์สงครามไม่ว่าอยู่ในเขตต์ใด ๆ หรือเกวียนขณะที่ใช้อยู่นอกเขตเทศบาล ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องขออนุญาต

ข้อ ๙. การบรรทุกของนั้นจะต้องไม่ให้ส่วนใดลากถูไปกับถนน หรือตกเรี่ยราดตามถนน และถ้าสิ่งของที่บรรทุกนั้นเป็นของที่อาจปลิวฟุ้งได้ หรือส่งไสโครก ให้ปกปิด หรือมีเครื่องป้องกัน อย่าให้สิ่งของที่บรรทุกนั้นปลิวฟุ้งหรือส่งกลิ่นเป็นเหตุรำคาญแก่สาธารณชน

อัตราความเร็วในการเดินรถ

ข้อ ๑๐. ภายใต้บังคับแห่งข้อ ๑๑ ห้ามมิให้ขับรถเร็วเกินอัตราความเร็ว ดังต่อไปนี้

(ก) ในเขตเทศบาล ๓๕ กิโลเมตรต่อชั่วโมง นอกเขตเทศบาล ๖๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง สำหรับรถยนต์บรรทุกของที่มีน้ำหนักเกินกว่า ๑,๒๐๐ กิโลกรัม รถยนต์ประจำทาง รถยนต์รับจ้าง รถยนต์รับจ้างพิเศษ หรือรถยนต์ส่วนบุคคลชนิดที่บรรทุกได้เกินกว่า ๗ คน

(ข) ในเขตเทศบาล ๓๕ กิโลเมตรต่อชั่วโมง นอกเขตเทศบาล ๔๕ กิโลเมตรต่อชั่วโมง สำหรับรถยนต์ทุกชนิดขณะที่ลากจูงรถพ่วง หรือรถยนต์ที่บรรทุกของเกินกำหนดในข้อ ๘ ได้โดยชอบหรือรถยนต์สามล้อ

(ค) ในเขตเทศบาล ๔๕ กิโลเมตรต่อชั่วโมง นอกเขตเทศบาล ๙๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง สำหรับรถยนต์อื่น ๆ นอกจากที่กำหนดไว้ใน (ก) และ (ข)

เพื่อความปลอดภัยภายในเขตท้องที่ หรือทาง หรือระหว่างเวลาที่เจ้าพนักงานจราจร ประกาศห้ามมิให้ขับรถในอัตราความเร็วเกินกว่าครึ่งหนึ่งของอัตราความเร็วที่กำหนดไว้ใน (ก) (ข) หรือ (ค) แล้วแต่กรณี

(ความในข้อ ๑๐ นี้ แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ข้อ ๓)

ข้อ ๑๑. ในเขตทางที่มีเครื่องหมายของเจ้าพนักงานจราจรแสดงอัตราความเร็วต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในข้อ ๑๐ ห้ามมิให้ขับรถเกินอัตรานั้น

ในเขตทางที่มีเครื่องหมายของเจ้าพนักงานจราจรแสดงว่าเป็นเขตอันตราย หรือเขตให้ขับรถช้า ๆ หรือเมื่อผ่านทางแยก ห้ามมิให้ขับรถเกินกว่า ๒๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง

ข้อ ๑๒. ความในข้อ ๑๐ และ ข้อ ๑๑ ไม่ใช้บังคับแก่รถขณะที่ใช้แตรเสียงครางครวญ (ไซเรน) หรือขณะที่ใช้โคมไฟแสงแดงหรี่และสว่างสลับกัน ซึ่งได้รับหนังสืออนุญาตจากเจ้าพนักงานจราจรแล้ว

(ความในข้อ ๑๒ นี้แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ข้อ ๔)

เครื่องห้ามล้อ

ข้อ ๑๓. รถทุกชนิดที่นำมาใช้ในทาง ต้องมีเครื่องห้ามล้อดังนี้

(๑) รถยนต์

(ก) รถจักรยานยนต์ ต้องมีเครื่องห้ามล้ออย่างน้อย ๑ เครื่อง

(ข) รถยนต์ตั้งแต่สามล้อขึ้นไป ต้องมีเครื่องห้ามล้อด้วยมือ ๑ เครื่อง และห้ามล้อด้วยเท้า ๑ เครื่อง

(๒) รถจักรยาน

(ก) รถจักรยานสองล้อ ต้องมีเครื่องห้ามล้อได้อย่างน้อย ๑ ล้อ

(ข) รถจักรยานตั้งแต่สามล้อขึ้นไป ต้องมีเครื่องห้ามล้อได้อย่างน้อย ๒ ล้อ

เครื่องห้ามล้อทุกชนิดดังกล่าวนี้ ต้องใช้การได้ดี และเมื่อใช้ห้ามแล้ว ล้อรถนั้นจะต้องหยุดหมุนได้ทันที

กฎให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๙

ธำรงนาวาสวัสดิ์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ

๑. กฎกระทรวงมหาดไทย (ฉบับแรก) ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๕๑ ลงวันที่ ๒๑ ม.ค. ๒๔๗๗ ถูกยกเลิกโดยกฎกระทรวง (ฉบับที่ ๒) แล้ว

๒. กฎกระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ ๒) ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๕๓ ตอน ๖๖ ลงวันที่ ๑๔ มี.ค. ๒๔๗๙

๓. กฎกระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ ๓) ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๕๘ ตอน ๘๐ ลงวันที่ ๖ ธ.ค. ๒๔๘๔

๔. กฎกระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ ๔) ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม ตอน ๙๕ ลงวันที่ ๒๑ พ.ย. ๒๕๐๔

อัตราบรรทุกคนและบรรทุกของ

เลขลำดับ	ชนิดรถ	กำหนดน้ำหนักอนุญาตให้บรรทุกของได้อย่างมาก	กำหนดจำนวนคนอนุญาตให้บรรทุกได้อย่างมาก	หมายเหตุ
๑	รถจักรยานยนต์	ไม่เกิน ๕๐ กก.	ไม่เกินจำนวนที่นั่ง แต่ให้นั่งท้ายรถได้คนเดียว ไม่เกินจำนวนที่นั่งเฉพาะผู้ขับขี่	(๑) รถจักรยานแต่สามล้อขึ้นไปสำหรับบรรทุกคน ถ้าใช้บรรทุกของด้วยน้ำหนักบรรทุกรวมกันต้องไม่เกิน ๑๕๐ กก.
๒	รถจักรยานยนต์ที่มีพ่วงข้าง	ไม่เกิน ๑๕๐ กก.	เฉพาะผู้ขับขี่	
๓	รถจักรยานสองล้อ	ไม่เกิน ๓๐ กก.	ไม่เกิน ๒ คน กับเด็กอายุ	
๔	รถจักรยานแต่สามล้อขึ้นไปสำหรับบรรทุกของ	ไม่เกิน ๑๕๐ กก.	ไม่เกิน ๑๐ ขวบ ๑ คน	(๒) รถลาก ถ้าใช้บรรทุกของ ด้วย น้ำหนัก บรรทุก รวม กัน สำหรับรถลากขนาดเล็ก ต้องไม่เกิน ๑๐๐ กก. สำหรับรถลากขนาดใหญ่ไม่เกิน ๒๒๐ กก.
๕	รถจักรยานแต่สามล้อขึ้นไปสำหรับบรรทุกคน	ไม่เกิน ๑๕๐ กก.	๑ คน กับเด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ขวบ ๑ คน	
๖	รถลากขนาดเล็ก	ไม่เกิน ๑๐๐ กก.	ไม่เกิน ๒ คน กับเด็กอายุ	
๗	รถลากขนาดใหญ่	ไม่เกิน ๒๒๐ กก.	ไม่เกิน ๑๐ ขวบ ๑ คน	

เลข ลำดับ	ชนิด	กำหนดน้ำหนักอนุญาตให้บรรทุกของได้อย่างมาก	กำหนดจำนวนคนอนุญาตให้บรรทุกได้อย่างมาก	หมายเหตุ
๘	ล้อเลื่อนลากเข็นคนเดียว	ไม่เกิน ๑๕๐ กก.	ไม่อนุญาต	(๓) ในการคำนวณน้ำหนักบรรทุกคน ให้ถือว่าคนหนึ่งมีน้ำหนัก ๕๐ กก. เด็ก ๒ คนเท่ากับผู้ใหญ่ ๑ คน
๙	ล้อเลื่อนลากเข็นแต่ ๒ คนขึ้นไป	ไม่เกิน ๓๐ กก.	ไม่อนุญาต	
๑๐	รถม้า ๒ ล้อบรรทุกของ	ไม่เกิน ๒๒๐ กก.	ไม่เกิน ๒ คน	
๑๑	รถม้า ๔ ล้อ บรรทุกของ	ไม่เกิน ๔๐๐ กก.	ไม่เกิน ๔ คน	
๑๒	เกวียนเทียมสัตว์เดียว	ไม่เกิน ๕๐๐ กก.	ไม่เกิน ๑๐ คน	
๑๓	เกวียนเทียมสัตว์เกินกว่า ๑ ตัว	ไม่เกิน ๙๐๐ กก.	ไม่เกิน ๑๐ คน	

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

เรื่อง ตั้งเจ้าพนักงานจราจรและนายทะเบียน

ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗๐ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เห็นสมควรแต่งตั้งเจ้าพนักงานจราจรและนายทะเบียนตามพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้นเสียใหม่ จึงออกประกาศไว้ดังต่อไปนี้

๑. ให้ยกเลิกประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องตั้งเจ้าพนักงานจราจรและนายทะเบียน ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๔๙๖

๒. ให้บุคคลต่อไปนี้ เป็นเจ้าพนักงานจราจรและนายทะเบียน คือ

(๑) อธิบดีกรมตำรวจ เป็นเจ้าพนักงานจราจร และนายทะเบียนทั่วราชอาณาจักร

(๒) ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล ผู้บังคับการกองตำรวจจราจร และผู้กำกับการกลางกองตำรวจจราจร เป็นเจ้าพนักงานจราจรและนายทะเบียนจังหวัดพระนครและธนบุรี

(๓) ผู้บัญชาการตำรวจภูธร เป็นเจ้าพนักงานจราจรและนายทะเบียนทั่วราชอาณาจักร เว้นจังหวัดพระนครและธนบุรี

(๔) ผู้บังคับการตำรวจภูธรเขต เป็นเจ้าพนักงานจราจร และนายทะเบียนเขตที่ปกครอง

(๕) ผู้บังคับการกองตำรวจทางหลวง เป็นเจ้าพนักงานจราจรและนายทะเบียนในเขตทางหลวงแผ่นดินทั่วราชอาณาจักร

(๖) ผู้กำกับการกองตำรวจทางหลวง และสารวัตรในกองตำรวจทางหลวงเป็นเจ้าพนักงานจราจร และนายทะเบียนเฉพาะเขตทางหลวงแผ่นดินที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ

(๗) ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด เป็นเจ้าพนักงานจราจรและนายทะเบียนในเขตจังหวัดที่ปกครอง

(๘) ผู้บังคับการตำรวจนครบาล ผู้กำกับการตำรวจนครบาล สารวัตรใหญ่ตำรวจนครบาล สารวัตรตำรวจนครบาล หัวหน้าสถานีและกิ่งสถานีตำรวจนครบาลทุกแห่ง ผู้บังคับกองตำรวจภูธร และหัวหน้าสถานีและกิ่งสถานีตำรวจภูธรทุกแห่ง เป็นเจ้าพนักงานจราจรเฉพาะตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบกแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๘ ในเขตท้องที่ที่ปกครอง

(๙) สารวัตรแผนกแผนการ กองกำกับการกลาง กองตำรวจจราจร เป็นเจ้าพนักงานจราจรเฉพาะตามความในมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ และมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบกแก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช ๒๔๗๘ กับข้อ ๘ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ (ฉบับที่ ๒)

(๑๐) เจ้าพนักงานการทางตำแหน่งผู้กำกับการแขวงการทาง ผู้กำกับการเขตการทาง นายช่างหัวหน้ากองก่อสร้าง และนายช่างหัวหน้ากองบำรุงทางในกรมทางหลวงแผ่นดิน กระทรวงคมนาคม เป็นเจ้าพนักงานจราจรเฉพาะตามมาตรา ๖๒, ๖๓, ๖๔ และมาตรา ๖๙ (๕) และ (๘) แห่งพระราชบัญญัติจราจร

ทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ เฉพาะในเขตทางหลวงแผ่นดินที่ไม่มีตำรวจทางหลวงประจำและอยู่ในเขตอำนาจของเจ้าพนักงานทางนั้น ๆ

ทั้งหมดนี้ให้หมายความรวมตลอดถึงผู้รักษาการแทน หรือผู้รับมอบหมายให้ทำการแทนในตำแหน่งดังกล่าวแล้วนั้น ทุกตำแหน่งด้วย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๐๓

พลเอก ป. จารุเสถียร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ

ประกาศกระทรวงมหาดไทยฉบับนี้ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๗๗ ตอนที่ ๙๕ เมื่อวันที่ ๑ พ.ย. ๒๕๐๓

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

เรื่อง ตั้งเจ้าพนักงานจราจร และนายทะเบียน

ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก

พุทธศักราช ๒๔๗๗

ตามที่ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๔๙๖ แต่งตั้งเจ้าพนักงานจราจรและนายทะเบียน ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ เพิ่มเติมประกาศกระทรวง ฯ เรื่องตั้งเจ้าพนักงานจราจร

และนายทะเบียน ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๔๙๖ ไว้แล้วนั้น

บัดนี้ เห็นเป็นการสมควรเพิ่มเติมตำแหน่งของเจ้าพนักงานจราจรบาง-ตำแหน่งให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗๐ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ จึงออกประกาศไว้ดังต่อไปนี้

ให้ช่างประจำหมวดการทางและประจำตอนการทาง กรมทางหลวงแผ่นดิน เป็นเจ้าพนักงานจราจรทางบก เฉพาะตามมาตรา ๖๒, ๖๓ และมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ ในท้องที่นอกเขตเทศบาล และภายในเขตอำนาจของเจ้าพนักงานการทางนั้น ๆ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๔๙๗

พล.ต.อ. ผ. ศรียานนท์
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
ลงนามแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ

ประกาศกระทรวงมหาดไทย ฉบับนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๗๑ ตอนที่ ๕๖ เมื่อวันที่ ๗ ก.ย. ๒๔๙๗ ซึ่งแก้ไขประกาศกระทรวงมหาดไทย ฉบับแรกลงวันที่ ๖ ก.ค. ๒๔๙๖ ที่ถูกยกเลิกไปโดยประกาศกระทรวงมหาดไทย ฉบับลงวันที่ ๑๙ ต.ค. ๒๕๐๓ แต่ก็มิได้ประกาศยกเลิกฉบับลงวันที่ ๒๔ ส.ค. ๒๔๙๗ นี้ จึงมีผลใช้บังคับอยู่.

ข้อบังคับเจ้าพนักงานจราจร
ว่าด้วยระเบียบการควบคุมการจราจรตามทางแยกถนน
สำหรับจังหวัดพระนครและธนบุรี

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖๙ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ เจ้าพนักงานจราจร ออกข้อบังคับไว้ดังต่อไปนี้

๑. ณ ทางแยกใดที่มีพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ให้สัญญาณ หรือมีเครื่องสัญญาณติดตั้งไว้ ให้ผู้ขับขี่รถปฏิบัติตามสัญญาณนั้น ดังต่อไปนี้

(ก) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ให้สัญญาณยกแขนทั้งสองข้าง ขวางตรงออกไปเสมอไหล่หรือหมุนเครื่องสัญญาณห้ามรถ "หยุด" ให้รถทุกคันที่แล่นมาตามถนนด้านหน้าและด้านหลังของเจ้าหน้าที่ หรือด้านที่มีเครื่องสัญญาณห้ามรถ "หยุด" ต้องหยุดรถอยู่หลังแนวเส้นหรือหมุดที่ตอกเป็นเส้นขวางไว้นั้น

(ข) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ให้สัญญาณโบกให้รถผ่านไป หรือหมุนเครื่องสัญญาณให้รถ "ไป" ให้รถทุกคันที่แล่นมาตามถนนด้านซ้ายและขวาของเจ้าหน้าที่ หรือด้านที่เครื่องสัญญาณให้รถ "ไป" ขับรถตรงไป หรือจะเลี้ยวทางซ้ายหรือทางขวาก็ได้ รถที่จะตรงไปหรือจะเลี้ยวซ้ายให้เดินชิดขอบทางด้านซ้าย รถที่จะเลี้ยวขวาให้เดินกึ่งกลางถนน ถ้าไม่มีรถสวนมาข้างหน้าให้เลี้ยวขวา โดยมิต้องอ้อมทางซ้ายของเจ้าหน้าที่ หรือเสาซุ้ม ณ ที่นั้น แต่ถ้ามีรถสวนมาข้างหน้าให้เคลื่อนรถไปจอดคอยอยู่กลางถนนข้างเจ้าหน้าที่หรือเสาซุ้ม จนกว่ารถที่สวนมาข้างหน้าผ่านไปแล้ว จึงให้เคลื่อนรถเลี้ยวขวาได้

การเดินรถเลี้ยวขวาโดยมิต้องอ้อมเสาซุ้มนี้ ให้กระทำได้แต่เฉพาะเมื่อมีเจ้าหน้าที่ควบคุมการให้สัญญาณอยู่เท่านั้น

(ค) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ให้สัญญาณยกมือขึ้น ห้ามรถที่แล่นมาทางด้านซ้ายและด้านขวาของตน แม้แต่เครื่องสัญญาณนั้นยังแสดงบอกให้รถ "ไป" อยู่ก็ดี ให้รถทุกคันที่ยังมาไม่ถึงเส้นหรือหมุด หยุดรถหลังเส้นหรือหมุดนั้นแต่รถที่ได้แล่นผ่านเส้นหรือหมุดไปแล้ว คงให้แล่นเลยไปได้

๒. ณ ทางแยกใดที่มีสีทาหรือหมุดตอกเป็นเส้นขวางทาง ให้ผู้เดินเท้าข้ามทางในเขตเส้นหรือหมุดนั้น และการข้ามทางก็ควรข้ามต่อเมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ให้สัญญาณได้ห้ามรถบนถนนที่ตนจะข้ามนั้นไว้แล้ว

๓. ห้ามมิให้จอดพักรถมีระยะจากเส้น หรือหมุด แสดงแนวที่รถ ต้องหยุดตามทางแยกน้อยกว่า ๓ เมตร

กองตำรวจเทศบาล

วันที่ ๑๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘

นายพันตำรวจโท หลวงชาติตระการโกศล

เจ้าพนักงานจราจร จังหวัดพระนครและธนบุรี

ข้อบังคับเจ้าพนักงานจราจร

วางระเบียบการควบคุมการจราจรตามทางแยกถนน
ด้วยเครื่องสัญญาณไฟฟ้า สำหรับจังหวัดพระนครและธนบุรี

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖๙ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ เจ้าพนักงานจราจร ออกคำสั่งบังคับไว้ดังต่อไปนี้

ณ ทางแยกใดมีเครื่องสัญญาณไฟฟ้าควบคุมการเดินรถติดตั้งไว้ ให้ผู้ขับขี่รถปฏิบัติตามสัญญาณนั้น ดังต่อไปนี้

๑. <u>ไฟแดง</u> ให้รถทุกคนหยุดหลังแนวเส้นหรือหมุดที่ตอกไว้เป็นเส้นขวางทาง รถที่จะตรงไปหรือจะเลี้ยวซ้ายให้หยุดรอชิดขอบทางด้านซ้าย รถที่จะเลี้ยวขวาให้หยุดรอในแนวกึ่งกลางถนน

๒. <u>ไฟสีแดงกับสีเหลือง</u> ให้รถที่หยุดรออยู่นั้นเตรียมที่จะออกแล่นต่อไป

๓. <u>ไฟสีเขียว</u> ให้รถทุกคันผ่านไปได้ เว้นแต่รถที่จะเลี้ยวขวา ให้เคลื่อนรถไปหยุดคอยอยู่ที่ตรงกึ่งกลางถนนหน้าเสาสัญญาณ เมื่อรถที่สวนมาทางข้างหน้าผ่านพ้นทางแยกไปหมดแล้ว หรือเมื่อมีระยะทางว่างพอที่จะเลี้ยวไปได้ โดยไม่มีอันตรายจึงจะเลี้ยวขวาไปได้ โดยไม่ต้องอ้อมเสาสัญญาณนั้น

๔. <u>ไฟสีเหลือง</u> ให้รถทุกคันเตรียมหยุด คือรถที่ยังแล่นมาไม่ถึงแนวเส้นขวางทางนั้นต้องหยุดรถหลังแนวเส้น แต่รถที่ได้แล่นเลยเส้นไปแล้ว ให้แล่นเลยไปได้

๕. ถ้าแสงไฟของเครื่องสัญญาณตามที่กล่าวมานี้ไม่ได้เปิดไว้ให้รถที่ผ่านทางแยกนั้นไม่ต้องหยุดรอสัญญาณ คงแล่นผ่านไปได้ตามปกติ ส่วนรถที่จะเลี้ยวขวาต้องอ้อมทางซ้ายของเสาสัญญาณนั้น

กองตำรวจเทศบาล

วันที่ ๑๘ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๗๙

นายพันตำรวจโท หลวงชาติตระการโกศล

เจ้าพนักงานจราจร จังหวัดพระนครและธนบุรี

ข้อบังคับเจ้าพนักงานจราจร
กำหนดที่จอดรถ และที่ห้ามจอดพักรถ สำหรับพระนครและธนบุรี

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖๙ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ เจ้าพนักงานจราจรออกข้อบังคับไว้ดังต่อไปนี้

๑. ห้ามมิให้หยุดรถหรือจอดพักรถ ในบริเวณเขตทางที่มีทางหลีกรถราง

๒. ห้ามมิให้จอดพักรถในเขตทางตอนใด ที่มีเครื่องห้ามไว้

๓. ณ ที่ใดมีเครื่องหมายกำหนดเขตให้เป็นที่จอดพักรถชนิดหนึ่งชนิดใดไว้แล้ว ห้ามมิให้รถชนิดอื่น ๆ ไปจอด ณ ที่นั้น

๔. ภายในขอบวงรัศมี ๒๐๐ เมตร วัดจากป้ายเครื่องหมายที่ได้กำหนดเป็นที่จอดพักรถไว้แล้ว ให้รถรับจ้างจอดพักรถ ณ ที่ที่ได้กำหนดไว้นั้น เว้นแต่เจ้าพนักงานจราจรสั่งอนุญาตให้จอดที่อื่นได้เป็นครั้งคราว

๕. ห้ามมิให้ทำการกลับรถในเขตถนนต่อไปนี้ เว้นแต่การกลับรถนั้นสามารถกลับได้รวดเร็วโดยมิต้องถอยรถไปมา

ก. ถนนเจริญกรุง จากสี่กั๊กพระยาศรี ถึงแยกถนนสาธร

ข. ถนนพระราม ๔ จากแยกถนนเจริญกรุง ถึงสะพานเจริญสวัสดิ์

ค. ถนนบำรุงเมือง

ง. ถนนเพื่องนคร

กองตำรวจเทศบาล

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๘

นายพันตำรวจโท หลวงชาติตระการโกศล

เจ้าพนักงานจราจรจังหวัดพระนครและธนบุรี

ประกาศเจ้าพนักงานจราจร

ชี้แจงวิธีปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยวดยานเมื่อต้องการจะเลี้ยวขวา

ณ ทางแยกที่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ให้สัญญาณ

หรือมีเครื่องสัญญาณติดตั้งไว้

เนื่องจากมีรถได้เกิดชนกันตรงทางแยก ที่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรควบคุมให้สัญญาณ ทั้งนี้เกิดจากรถที่จะเลี้ยวขวา มิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามข้อบังคับของเจ้าพนักงานจราจรโดยเคร่งครัด กล่าวคือรถที่จะเลี้ยวขวาเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหมุนเครื่องสัญญาณแสดงว่าให้รถไปได้แล้ว รถที่จะเลี้ยวขวามิได้หยุดรอให้รถที่สวนทางมาข้างหน้า แล่นตรงผ่านพ้นทางแยกไปเสียก่อน จึงเป็นเหตุให้ชนกันขึ้น

เพราะฉะนั้น จึงขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า เมื่อเจ้าหน้าที่หมุนป้ายให้ไปได้ดังกล่าวแล้ว ให้รถคันที่จะเลี้ยวขวาขับตรงไปหยุดให้หน้ารถอยู่ตรงหน้าเสาสัญญาณ และอยู่ตรงกึ่งกลางถนน ส่วนรถคันหลัง ๆ ที่จะเลี้ยวขวาในคราวเดียวกัน ก็ให้หยุดเรียงตามกันไปตามลำดับ เมื่อรถคันที่สวนมาข้างหน้าผ่านพ้นทางแยกไปหมดแล้ว หรือเมื่อมีระยะทางว่างพอที่จะเลี้ยวไปได้โดยไม่มีอันตรายจึงให้เลี้ยวขวาไปได้ และต้องระมัดระวังให้จงมากที่จะไม่ตัดหน้ารถที่สวนทางมาในระยะใกล้ ถ้าปรากฏว่ารถที่จะเลี้ยวขวาตัดหน้าโดยมิได้ระมัดระวัง หรือจนเป็นเหตุให้ชนกันขึ้น รถที่จะเลี้ยวนั้นเป็นฝ่ายผิด เรื่องทำนองนี้ ศาลได้ลงโทษเป็นแบบอย่างมาแล้ว

กองตำรวจเทศบาล

ประกาศ ณ วันที่ ๕ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๙

นายพันตำรวจโท หลวงชาติตระการโกศล

เจ้าพนักงานจราจรจังหวัดพระนครและธนบุรี

ประกาศนายทะเบียน

กำหนดจำนวนคนโดยสารรถรางในจังหวัดพระนคร

อาศัยอำนาจตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๙ ซึ่งออกตามความในมาตรา ๗๐ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๔๗๗

นายทะเบียนประจำจังหวัดพระนครและธนบุรี กำหนดจำนวนคนโดยสารรถรางทุกสายในจังหวัดพระนครไว้ ดังต่อไปนี้

รถรางคันหนึ่งๆ ให้บรรทุกคนโดยสารได้ไม่เกิน ๖๐ คน.

กองตำรวจเทศบาล

วันที่ ๒๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๙

นายพันตำรวจโท หลวงชาติตระการโกศล

นายทะเบียนประจำจังหวัดพระนครและธนบุรี

ประกาศเจ้าพนักงานจราจร

เรื่อง เครื่องหมายการหยุดหรือจอดรถในซีกของทางที่มีรางรถราง

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ เจ้าพนักงานจราจรได้กำหนดเครื่องหมายอนุญาตให้จอดรถในซีกของทางที่มีรถรางไว้แล้ว โดยใช้หมุดตอกขนานกับรางรถรางไป ฉะนั้น ในทาง

ตอนใดที่มีหมุดขนานกับรางรถรางดังกล่าวแล้ว ให้รถเข้าจอดภายในแนวหมุดนั้นได้ แต่ทั้งนี้ไม่หมายความถึงการจอดรถรับจ้าง ตามข้อบังคับเจ้าพนักงานจราจร ซึ่งกำหนดที่จอด และที่ห้ามจอดพักรถ สำหรับจังหวัดพระนครและธนบุรี ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๘

กองตำรวจเทศบาล

วันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๑

พ.ต.ต. นามนฤนาท

เจ้าพนักงานจราจรจังหวัดพระนครและธนบุรี

ประกาศเจ้าพนักงานจราจร

เรื่อง กำหนดทางเป็นทางเอก ทางโท

เพื่อให้การจราจรได้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและปลอดภัย เจ้าพนักงานจราจรอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ จึงกำหนดให้

๑. ทางต่อไปนี้เป็นทางเอก

ก. จังหวัดพระนคร

(๑) ถนนราชดำเนิน

(๒) ถนนราชดำเนินกลาง

(๓) ถนนราชดำเนินนอก

(๔) ถนนสนามไชย

(๕) ถนนพระราม ๕

(๖) ถนนสามเสน

(๗) ถนนพหลโยธิน ระหว่างกรุงเทพฯ ถึงดอนเมือง

(๘) ถนนหลานหลวง

(๙) ถนนกรุงเกษม ตั้งแต่แยกถนนบำรุงเมืองถึงแยกถนน-สามเสน

(๑๐) ถนนพญาไท ถึงอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ

(๑๑) ถนนมหาไชย

(๑๒) ถนนพาหุรัตน์

(๑๓) ถนนเจริญกรุง

(๑๔) ถนนเยาวราช

(๑๕) ถนนพระราม ๑

(๑๖) ถนนพระราม ๔

(๑๗) ถนนเพชรบุรี

(๑๘) ถนนสุขุมวิทย์ (กรุงเทพฯ — สมุทรปราการ) เฉพาะเขตจังหวัดพระนคร

(๑๙) ถนนหลวง

(๒๐) ถนนสาธรใต้

(๒๑) ถนนสีลม

(๒๒) ถนนราชดำริ

(๒๓) ถนนวิทยุ

(๒๔) ถนนสี่พระยา

(๒๕) ถนนสุริยวงศ์

(๒๖) ถนนราชินี

(๒๗) ถนนอัษฎางค์

(๒๘) ถนนพระอาทิตย์

(๒๙) ถนนพระสุเมรุ

(๓๐) ถนนศรีอยุธยา

(๓๑) ถนนพิษณุโลก

ข. จังหวัดธนบุรี

(๑) ถนนประชาธิปก

(๒) ถนนสมเด็จพระเจ้าตากสิน

(๓) ถนนอิสรภาพ

(๔) ถนนสมเด็จเจ้าพระยา

๒. บรรดาทางที่มีทางออกหรือตัดกับทางดังระบุไว้ใน ๑ ให้เป็นทางโททั้งสิ้น

๓. ในทางเอกด้วยกัน ณ ที่ร่วมกัน ตัดกัน หรือแยกกัน ให้รถที่มาจากทางซ้ายผ่านไปก่อน

๔. ประกาศนี้ ไม่ใช้บังคับแก่ทางแยก ซึ่งมีพนักงานเจ้าหน้าที่ควบคุมให้สัญญาณอยู่ หรือทางแยกที่มีเครื่องหมายแสดงประเภทของทางติดอยู่แล้ว ซึ่งจะต้องปฏิบัติไปตามสัญญาณของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเครื่องหมายนั้น

กองตำรวจจราจร

ประกาศมา ณ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๔๙๔

พล.ต.ต. พระพินิจชนคดี

เจ้าพนักงานจราจรจังหวัดพระนครและธนบุรี

ประกาศเจ้าพนักงานจราจร

เรื่อง การใช้เครื่องหมายจราจรและการปฏิบัติตามความหมายของเครื่องหมายจราจร

เพื่อความสะดวกและความปลอดภัยของประชาชน เจ้าพนักงานจราจรอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ ประกาศใช้เครื่องหมายจราจร และการปฏิบัติตามความหมายของเครื่องหมายจราจร ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ให้ใช้เครื่องหมายจราจรตามแบบที่กำหนดขึ้นโดยภาพตัวอย่างท้ายประกาศนี้ทั่วราชอาณาจักร นับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป ส่วนเครื่องหมายจราจรแบบเก่าที่จัดตั้งอยู่ก่อนวันประกาศ และยังมิได้เปลี่ยนแปลงเป็นแบบใหม่ ก็ให้ใช้ได้ไปพลางก่อน จนกว่าจะได้เปลี่ยนแปลงเข้าสู่มาตรฐานตามประกาศนี้

ข้อ ๒. เครื่องหมายจราจร และการปฏิบัติตามความหมายของเครื่อง-หมายจราจรตามประกาศนี้ ให้ใช้ในเขตทางตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบกทั่วราชอาณาจักร

ข้อ ๓. เครื่องหมายจราจรแบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ.—

(๑) เครื่องหมายจราจรทำด้วยแผ่นโลหะ แผ่นไม้หรือวัตถุอื่นที่แทนกันได้

(๒) เครื่องหมายจราจรใช้สี หมุดโลหะ กระเบื้องเคลือบ หรือวัตถุอย่างอื่นที่ใช้แทนกันได้ ทา ตอก หรือฝังไว้ที่พื้นทาง ขอบทาง ขอบวงเวียน เสา หลัก ราวสะพาน กำแพง รั้ว และที่อื่น ๆ

ข้อ ๔. เครื่องหมายจราจรตามข้อ ๓. (๑) แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ:—

(๑) ประเภทบังคับการจราจร ได้แก่เครื่องหมายกำหนดบังคับหรือห้าม หรือจำกัดบางประการ เพื่อบังคับการจราจรบนทาง ผู้ละเมิดเครื่องหมายนี้จะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย

(๒) ประเภทให้ระวังอันตราย ได้แก่เครื่องหมายสำหรับผู้ใช้ทางระวังอันตรายตามความหมายในแผ่นเครื่องหมายนั้น ๆ

(๓) ประเภทแนะนำ ได้แก่เครื่องหมายที่แนะนำให้ผู้ใช้ทางทราบในระยะการเดินทาง หรือให้ความรู้อื่น ๆ ที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้ทาง

เครื่องหมายบังคับการจราจร

ข้อ ๕. ให้ผู้ขับรถปฏิบัติตามความหมายแห่งเครื่องหมายนั้น ๆ ดังต่อไปนี้:—

(๑) เครื่องหมาย "หยุด" ติดตั้ง ณ บริเวณทางตัดหรือทางแยกหันภาพเครื่องหมายไปทางที่ต้องการบังคับให้รถที่แล่นมาทางนั้นหยุด

การปฏิบัติของผู้ขับรถ ผู้ที่ขับรถมาจากทางด้านที่มีเครื่องหมาย "หยุด" ติดตั้งไว้ จะต้องหยุดรถก่อนถึงทางตัดหรือทางแยกโดยไม่ให้หน้ารถล้ำปากทาง หรือแนวเส้นขวางหรือแนวหมุดที่กำหนดไว้ ถ้าเป็นรถที่ใช้เครื่องยนต์จะต้องปลดเกียร์ออก แล้วความปลอดภัยจากรถอื่นและคนเดินเท้าในทางที่ขวาง-หน้า ให้รถและคนเดินเท้าในทางขวางหน้าผ่านไปก่อน เมื่อเห็นว่าปลอดภัยและไม่เป็นการกีดขวางการจราจรที่บริเวณทางแยกนั้นแล้ว จึงให้เคลื่อนต่อไปได้ด้วยความระมัดระวัง

ข้อยกเว้น ในกรณีที่มีตำรวจจราจรปฏิบัติให้สัญญาณ หรือมีสัญญาณอย่างอื่นควบคุมทางแยก ให้ผู้ขับรถปฏิบัติตามสัญญาณของตำรวจจราจร หรือเครื่องสัญญาณนั้น ๆ

(๒) เครื่องหมาย "ห้ามเข้า" หมายความว่า ห้ามมิให้นำรถเข้าไปทางที่ติดตั้งเครื่องหมาย

(๓) เครื่องหมาย "ห้ามกลับรถ" หมายความว่า ห้ามมิให้กลับรถไม่ว่าวิธีใด ๆ ในเขตทางที่ติดตั้งเครื่องหมาย

(๔) เครื่องหมาย "ห้ามเลี้ยวขวา" หมายความว่า ห้ามมิให้เลี้ยวรถไปทางขวา

(๕) เครื่องหมาย "ห้ามเลี้ยวซ้าย" หมายความว่า ห้ามมิให้เลี้ยวรถไปทางซ้าย

(๖) เครื่องหมาย "ห้ามแซง" หมายความว่า ห้ามมิให้ขับรถแซงขึ้นหน้ารถคันอื่นในเขตทางที่ติดตั้งเครื่องหมาย

(๗) เครื่องหมาย "ห้ามใช้เสียง" หมายความว่า ห้ามมิให้ใช้เสียงสัญญาณ หรือทำให้เกิดเสียงที่ก่อการรบกวนด้วยประการใด ๆ ในเขตที่ติดตั้งเครื่องหมาย

(๘) เครื่องหมาย "ห้ามจอดรถ" หมายความว่า ห้ามจอดรถทุกชนิดในเขตทางที่ติดตั้งเครื่องหมาย และให้ปฏิบัติตามความหมายของสีที่ทาไว้ที่ขอบทางตามความในข้อ ๙ ก.

(๙) เครื่องหมาย "จำกัดความเร็ว" หมายความว่า ห้ามมิให้ผู้ขับรถทุกชนิดใช้ความเร็วเกินกว่าที่กำหนดเป็นกิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามจำนวนตัวเลขในแผ่นเครื่องหมายนั้น ๆ ในเขตทางที่ติดตั้งเครื่องหมาย จนกว่าจะพ้นที่สุดระยะที่จำกัดความเร็วนั้น

(๑๐) เครื่องหมาย "ห้ามรถทุกชนิด" หมายความว่า ห้ามรถทุกชนิดใช้ทางในเขตที่ติดตั้งเครื่องหมาย

(๑๑) เครื่องหมาย "ห้ามรถบรรทุก" หมายความว่า ห้ามเฉพาะรถยนต์บรรทุกผ่านเข้าไปในเขตทางที่ติดตั้งเครื่องหมาย

(๑๒) เครื่องหมาย "ห้ามรถยนต์" หมายความว่า ห้ามรถยนต์ทุกชนิดผ่านเข้าไปในเขตทางที่ติดตั้งเครื่องหมาย

(๑๓) เครื่องหมาย "ห้ามรถจักรยาน ๒ ล้อ" หมายความว่า ห้ามเฉพาะรถจักรยาน ๒ ล้อ ผ่านเข้าไปในเขตทางที่ติดตั้งเครื่องหมาย

(๑๔) เครื่องหมาย "ห้ามรถจักรยาน ๓ ล้อ" หมายความว่า ห้ามเฉพาะรถจักรยาน ๓ ล้อ ผ่านเข้าไปในเขตทางที่ติดตั้งเครื่องหมาย

(๑๕) เครื่องหมาย "ห้ามล้อเลื่อนลากเข็น" หมายความว่า ห้ามเฉพาะล้อเลื่อนลากเข็น ผ่านเข้าไปในเขตทางที่ติดตั้งเครื่องหมาย

(๑๖) เครื่องหมาย "ห้ามรถหนักเกินกำหนด" หมายความว่า ห้ามมิให้รถทุกชนิดที่มีน้ำหนักเกินกว่ากำหนด หรือเมื่อรวมน้ำหนักรถกับน้ำหนักบรรทุก

เกินกว่าที่กำหนดไว้เป็น "ตัน" ตามจำนวนเลขในเครื่องหมายนั้น ๆ เข้าไปในเขตทางหรือสะพานที่ติดตั้งเครื่องหมาย

(๑๗) เครื่องหมาย "ห้ามรถกว้างเกินกำหนด" หมายความว่า ห้ามมิให้รถทุกชนิดที่มีขนาดกว้างเกินกำหนดเป็น "เมตร" ตามจำนวนเลขในเครื่องหมายนั้น ๆ เข้าไปในเขตทางที่ติดตั้งเครื่องหมาย

(๑๘) เครื่องหมาย "ห้ามรถสูงเกินกำหนด" หมายความว่า ห้ามมิให้รถทุกชนิดที่มีความสูง รวมทั้งของที่บรรทุกเกินกว่าที่กำหนด "เมตร" ตามจำนวนเลขในเครื่องหมาย เข้าไปในเขตทางหรืออุโมงค์ที่ติดตั้งเครื่องหมาย

(๑๙) เครื่องหมาย "วงเวียน" หมายความว่า ให้รถทุกชนิดเดินวนทางซ้ายของวงเวียน และรถที่เริ่มจะเข้าสู่เขตทางรอบบริเวณวงเวียน ต้องหยุดให้สิทธิแก่รถที่แล่นอยู่ในทางรอบวงเวียนผ่านไปก่อน ห้ามขับรถเข้าแซกหรือตัดหน้ารถที่อยู่ในเขตทางรอบบริเวณวงเวียน

(๒๕) เครื่องหมาย "ให้รถสวนทางมาก่อน" หมายความว่า ให้ผู้ขับรถทุกชนิดหยุดรถรอตรงเครื่องหมาย เพื่อให้รถที่กำลังแล่นสวนทางมาก่อน ถ้ามีรถข้างหน้าหยุดรออยู่ก่อน ก็หยุดรอถัดต่อกันมาตามลำดับ เมื่อรถที่สวนทางมาได้ผ่านไปหมดแล้ว จึงให้รถที่หยุดรอตามเครื่องหมายนี้เคลื่อนไปได้

เครื่องหมายชนิดนี้ติดตั้งที่ถนนแคบ, สะพานแคบ, หรือสะพานเบี่ยง ซึ่งรถเดินหลีกกันไม่ได้

(๒๑) เครื่องหมาย "ไปตามลูกศร" หมายความว่า ให้รถเดินไปตามทิศทางที่ลูกศรในเครื่องหมายชี้ ห้ามมิให้เดินรถย้อนทางที่ลูกศรชี้โดยเด็ดขาด

(๒๒) เครื่องหมาย "ให้เลี้ยวซ้าย" หมายความว่า ให้ขับรถเลี้ยวไปทางซ้ายแต่ทางเดียว ห้ามมิให้เลี้ยวไปทางขวาหรือตรงไป

(๒๓) เครื่องหมาย "ให้เลี้ยวขวา" หมายความว่า ให้ขับรถเลี้ยวไปทางขวาแต่ทางเดียว ห้ามมิให้เลี้ยวไปทางซ้ายหรือตรงไป

(๒๔) เครื่องหมาย "ขับช้า ๆ" หมายความว่า ให้ขับรถให้ช้าลงพอสมควร และระมัดระวังต่ออุบัติเหตุอันอาจจะเกิดขึ้นเป็นพิเศษ

(๒๕) เครื่องหมายกำหนดที่จอดรถประเภทต่าง ๆ

ก. โดยปกติให้จอดรถชิดขอบทางด้านซ้าย หันหน้ารถไปทางเครื่องหมาย ให้ข้างรถขนานกับขอบทางและไม่ซ้อนคันกัน แต่ถ้าได้กำหนดวิธีจอดไว้เป็นอย่างอื่น โดยภาพลูกศรแสดงวิธีจอดไว้ในแผ่นเครื่องหมายรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าพื้นสีเหลืองหรือสีขาว ติดไว้ใต้แผ่นเครื่องหมายนั้น ก็ให้จอดรถให้เป็นไปตามลักษณะที่กำหนดไว้นั้น ห้ามจอดรถผิดไปจากลักษณะที่กำหนดไว้

ข. ณ ที่ใดมีเครื่องหมายกำหนดเขตให้เป็นที่จอดพักรถชนิดหนึ่งชนิดใดไว้ ห้ามมิให้รถชนิดอื่นจอด ณ ที่นั้น เว้นแต่ได้รับหนังสืออนุญาตจากเจ้าพนักงานจราจรให้หยุดรับ—ส่งคนหรือสิ่งของเป็นครั้งคราว

ค ภายในขอบวงรัศมี ๔๐๐ เมตร จากเครื่องหมายที่ได้กำหนดให้เป็นที่จอดรถรับจ้าง ให้รถรับจ้างชนิดนั้นจอดพักรถ ณ ที่ที่ได้กำหนดไว้ ห้ามมิให้นำรถไปจอดที่อื่นนอกเขตเครื่องหมายนั้น เว้นแต่เจ้าพนักงานจราจรสั่งอนุญาตเป็นครั้งคราว

ง. เพื่อความเรียบร้อย เจ้าพนักงานจราจรจะเขียนข้อความกำหนดเครื่องหมายให้จอดรถรับจ้าง, รถประจำทาง และรถยนต์รับจ้างพิเศษ โดยกำหนด

ขนาด, ชนิด, ประเภท, เลขหมาย ชื่อสายการเดินรถ, ชื่อบริษัท จำนวนรถ และกำหนดเวลาที่ให้จอดไว้ด้วยก็ได้ ห้ามมิให้รถอื่นซึ่งมิได้ระบุไว้ตามข้อความที่กำกับเครื่องหมายนั้นเข้าไปจอด ณ ที่นั้น และมิให้จอดเกินจำนวนหรือออกเวลาที่กำหนดไว้

จ. ให้รถประจำทางหยุดรับ–ส่งผู้โดยสารได้ เฉพาะที่ที่ติดตั้งเครื่องหมายไว้เท่านั้น ห้ามหยุดรถรับ–ส่งผู้โดยสารนอกเขตที่ติดตั้งเครื่องหมาย ในกรณีที่ได้กำหนดให้เป็นที่หยุดรับ–ส่งผู้โดยสารเฉพาะรถสายใดสายหนึ่ง ห้ามมิให้รถสายอื่นเข้าหยุดรับ–ส่งผู้โดยสาร ณ เครื่องหมายนั้น

ฉ. เขตเครื่องหมายหยุดรถประจำทางแต่ละแห่ง ให้ถือระยะ ๑๒ เมตร ก่อนถึงเครื่องหมาย และเลยเครื่องหมายไปอีก ๓ เมตร แต่ถ้าเจ้าพนักงานจราจรได้ทาสีขาวสลับเหลืองไว้ที่ขอบทาง ณ บริเวณที่ตั้งเครื่องหมายหยุดรถประจำทางนั้นด้วย ก็ให้ถือว่าเขตที่ทาสีไว้นั้นเป็นเขตหยุดรถประจำทาง ห้ามมิให้รถอื่นหยุดหรือจอดในบริเวณเขตนั้น

ข้อ ๖ เครื่องหมายประเภทบังคับการจราจรตามข้อ ๕ (นอกจากเครื่องหมาย "หยุด") ถ้ามีความประสงค์จะใช้บังคับแก่ผู้ขับรถนอกเหนือไปจากที่ได้กำหนดไว้ในข้อ ๕ แล้ว ให้เจ้าพนักงานจราจรจัดทำเครื่องหมายขึ้น โดยใช้แผ่นเครื่องหมายขนาดมาตรฐานรูปวงกลมพื้นสีขาว มีขอบวงกลมสีแดง เขียนตัวอักษรภาษาไทยด้วยสีดำลงในแผ่นเครื่องหมาย ให้ผู้ขับรถปฏิบัติตามข้อความในแผ่นเครื่องหมายนั้น

ถ้าประสงค์จะใช้ห้ามรถชนิดอื่น ๆ นอกจากที่กำหนดไว้ในข้อ ๕ ให้ใช้เครื่องหมายขนาดมาตรฐานรูปวงกลม พื้นสีขาว ขอบวงกลมสีแดง เขียนภาพรถชนิดนั้นด้วยสีดำลงในแผ่นเครื่องหมาย และมีเส้นสีแดงขีดจากขอบด้านบนข้างซ้าย

เฉียงลงจดขอบด้านล่างข้างขวา ทับภาพรถในเครื่องหมายนั้น

ข้อ ๗ เครื่องหมายบังคับการจราจรตามข้อ ๕ ถ้าจะใช้บังคับเฉพาะบางเวลา หรือเฉพาะเขตบางตอน หรือมีข้อจำกัด ข้อยกเว้นบางประการก็ให้ใช้แผ่นเครื่องหมายแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดกว้างยาวพอควร พื้นสีเหลืองหรือสีขาวเขียนข้อความภาษาไทยลงในแผ่นเครื่องหมายด้วยสีดำ แล้วใช้แผ่นเครื่องหมายนี้ติดไว้ใต้แผ่นเครื่องหมายอื่น ๆ ตามข้อ ๕

ถ้าใช้แผ่นเครื่องหมายแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า พื้นสีเหลืองหรือสีขาวมีภาพลูกศรสีดำอยู่ในแผ่นเครื่องหมายนี้ติดไว้ใต้เครื่องหมายอื่น ๆ ตามข้อ ๕ ให้หมายความว่าเครื่องหมายนั้นใช้บังคับเฉพาะเขตทางตามที่ลูกศรชี้

เครื่องหมายให้ระวังอันตราย

ข้อ ๘ เครื่องหมายประเภทนี้ ใช้ติดตั้งในเขตทางที่อาจเกิดอันตรายหรืออุบัติเหตุขึ้นได้ เพื่อป้องกันอันตรายจากอุบัติเหตุดังกล่าวแล้ว ให้ผู้ขับรถปฏิบัติตามความหมายแห่งเครื่องหมายนั้น ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) เครื่องหมาย "โค้งและเลี้ยวต่าง ๆ" หมายความว่า ให้ขับรถให้ช้าลงพอสมควร และเดินรถชิดด้านซ้ายด้วยความระมัดระวังอันตรายอันอาจจะเกิดขึ้นในบริเวณนั้น

(๒) เครื่องหมาย "ทางเอกตัดกัน" หมายความว่า ให้ขับรถให้ช้าลงพอสมควร เตรียมพร้อมที่จะหยุดรถได้ทันที หากมีรถอื่นแล่นไปในทางตัดหรือมีคนเดินข้ามทาง ณ ทางตัดนั้น ๆ และต้องยอมให้สิทธิแก่รถที่มาจากทางซ้ายผ่านไปก่อน

(๓) เครื่องหมาย "ทางโทแยกทางเอก" เครื่องหมายนี้ถ้าติดตั้งในทางเอก หมายความว่า มีทางโทแยกจากทางเอก แต่ถ้าติดตั้งในทางโท หมายความว่า ทางขวางหน้าเป็นทางเอก

ในกรณีที่ติดตั้งในทางเอก ให้ผู้ขับรถในทางเอกขับรถให้ช้าลงพอสมควร และระมัดระวังอันตรายอันจะพึงเกิดจากรถที่มาจากทางโท

ในกรณีที่ติดตั้งในทางโท ให้ผู้ขับรถในทางโทขับรถให้ช้าลงให้มาก และพร้อมที่จะหยุดรถได้ทันทีก่อนจะผ่านเข้าสู่ทางเอก และต้องยอมให้สิทธิแก่รถที่แล่นมาในทางเอกผ่านไปก่อน ซึ่งบางครั้งอาจต้องหยุดรถเช่นเดียวกับเครื่องหมาย "หยุด" ต่อเมื่อปลอดภัยจากรถทางเอก แล้วจึงให้เคลื่อนรถต่อไปได้

(๔) เครื่องหมาย "ระวังรถไฟ" หมายความว่า ทางข้างหน้ามีทางรถไฟตัดผ่านและไม่มีเครื่องกั้นทาง ก่อนที่จะขับรถผ่านเครื่องหมายนี้ให้ขับรถให้ช้าลงให้มาก และสังเกตดูรถไฟทั้งทางขวาและทางซ้าย ถ้ามีขบวนรถไฟกำลังจะผ่านมา ให้หยุดรถให้ห่างจากทางรถไฟอย่างน้อย ๕ เมตร แล้วรอคอยจนกว่าขบวนรถไฟนั้นผ่านพ้นไป และปลอดภัยแล้ว จึงเคลื่อนรถต่อไปได้ ห้ามมิให้ขับรถตัดหน้าขบวนรถไฟในระยะที่อาจเกิดอันตรายได้เป็นอันขาด

(๕) เครื่องหมาย "ทางข้ามทางรถไฟมีเครื่องกั้นทาง" หมายความว่า ทางข้างหน้ามีทางรถไฟตัดผ่าน และมีรั้วหรือเครื่องกีดขวางกั้นทางก่อนที่จะขับรถผ่านเครื่องหมายนี้ให้ขับรถให้ช้าลง และพร้อมที่จะหยุดรถได้เมื่อมีเสียงสัญญาณของเจ้าหน้าที่รถไฟดังขึ้น หรือเจ้าหน้าที่รถไฟได้กั้นทางหรือมีเครื่องกั้นทางของการรถไฟปิดกั้น

ในกรณีที่หยุดรถโดยมีการกั้นทางดังกล่าวแล้วในวรรคต้น เมื่อเจ้าหน้าที่รถไฟเปิดทางแล้วจึงขับรถผ่านทางรถไฟไปได้

(๖) เครื่องหมาย "ถนนลื่น" หมายความว่า ทางข้างหน้าลื่นอาจเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ให้ขับรถให้ช้าลงให้มาก และระมัดระวังการลื่นไถลอย่าใช้ห้ามล้อรถโดยแรงและทันที การหยุดรถ เบารถ หรือเลี้ยวรถในทางลื่น ต้องกระทำด้วยความระมัดระวังเป็นพิเศษ

(๗) เครื่องหมาย "ทางกำลังซ่อม" หมายความว่า ทางข้างหน้ากำลังมีการซ่อม อาจวางเครื่องกีดขวางไว้ หรือมีคนงานกำลังซ่อมทางให้ขับรถให้ช้าลงพอสมควร และระมัดระวังคนงานซ่อมทาง และสิ่งกีดขวาง เพื่อการซ่อมทางตอนนั้น

(๘) เครื่องหมาย "ผิวถนนไม่เรียบ" หมายความว่า ทางข้างหน้าไม่เรียบโดยมีหลุมมีบ่อ หรือเป็นสันติดต่อกัน ให้ขับรถให้ช้าลง และเพิ่มความระมัดระวังต่ออุบัติเหตุยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อขับรถสวนทางกัน หรือแซงขึ้นหน้ากัน ซึ่งอาจมีหลุมบ่อขวางหน้าอยู่ทำให้เกิดอันตรายได้

(๙) เครื่องหมาย "ถนนขรุขระมาก" หมายความว่า ทางข้างหน้าขรุขระมาก ให้ขับรถให้ช้าลง และเพิ่มความระมัดระวังให้มากยิ่งขึ้นกว่าการปฏิบัติตาม (๘)

(๑๐) เครื่องหมาย "ช่องลอดแคบ" หมายความว่าทางข้างหน้าจะต้องลอดช่องแคบมีขนาดตามตัวเลขเป็น "เมตร" ที่แสดงไว้ที่เครื่องหมายนั้น รถที่มีความกว้างไม่เกินจำนวนตัวเลขที่บอกไว้ในเครื่องหมายให้ผ่านเข้าไปได้ แต่ให้ขับรถให้ช้าลง และเพิ่มความระมัดระวังเป็นพิเศษ ถ้ามีเครื่องหมายอื่นติดตั้งไว้ก็ให้ปฏิบัติตามเครื่องหมายนั้น ๆ ด้วย

(๑๑) เครื่องหมาย "ช่องลอดต่ำ" หมายความว่า ทางข้างหน้าจะต้องลอดช่องลอดต่ำ มีขนาดตามตัวเลขเป็น "เมตร" ที่แสดงไว้ที่เครื่องหมายนั้น รถที่มีความสูงรวมทั้งสิ่งของที่บรรทุกสูงไม่เกินจำนวน ตัว เลขที่ บอก ไว้ ในเครื่องหมาย ให้ผ่านเข้าไปได้ แต่ให้ขับรถให้ช้าลง และเพิ่มความระมัดระวังเป็นพิเศษ ถ้ามีเครื่องหมายอื่นติดตั้งไว้ก็ให้ปฏิบัติตามเครื่องหมายนั้น ๆ ด้วย

(๑๒) เครื่องหมาย "ทางขึ้นเขา" หมายความว่า ทางข้างหน้าเป็นทางชันขึ้นเขา หรือขึ้นเนิน สันเขา หรือสันเนิน อาจกำบังสายตาไม่ให้มองเห็นรถที่สวนทางมา ให้ขับรถให้ช้าลง และเดินรถใกล้ขอบทางด้านซ้ายให้มาก กับให้ระมัดระวังอันตรายจากรถที่จะสวนทางมา

(๑๓) เครื่องหมาย "ทางลงเขา" หมายความว่า ทางข้างหน้าเป็นทางลาดลงเขา หรือลงเนิน ให้ขับรถให้ช้าลง เดินรถใกล้ขอบทางด้านซ้ายให้มาก และผู้ขับรถไม่ควรปลดเกียร์หรือดับเครื่องยนต์เป็นอันขาด กรณีที่เป็นทางลงเขาหรือเนินที่ชันมาก ให้ใช้เกียร์ต่ำเพื่อความปลอดภัย

(๑๔) เครื่องหมาย "สะพานเปิดได้" หมายความว่า ทางด้านข้างหน้าจะต้องผ่านสะพานที่เปิดให้เรือลอด ให้ขับรถให้ช้าลง และระมัดระวังในการหยุดรถเมื่อเจ้าหน้าที่จะปิดกันทางเพื่อเปิดสะพานให้เรือผ่าน เพื่อมิให้เกิดอันตรายต่อรถข้างหน้า และจากรถข้างหลัง

(๑๕) เครื่องหมาย "สะพานแคบ" หมายความว่า ทางข้างหน้ามีสะพานแคบ รถเดินหลีกกันไม่ได้ ให้ขับรถให้ช้าลง และระมัดระวังอันตรายจากรถที่จะสวนทางมาจากอีกฟากหนึ่งของสะพาน ถ้ามีเครื่องหมายอื่นติดตั้งอยู่ก็ให้ปฏิบัติตามเครื่องหมายนั้นด้วย

(๑๖) เครื่องหมาย "ถนนแคบ" หมายความว่า ทางข้างหน้าแคบลงกว่าทางที่กำลังผ่าน ผู้ขับรถจะต้องขับรถให้ช้าลง และเพิ่มความระมัดระวังยิ่งขึ้นขณะที่รถผ่านทางแคบ ผู้ขับรถจะต้องระมัดระวังมิให้รถชนหรือเสียดสีกัน ถ้ามีผู้โดยสารอยู่บนรถต้องตักเตือนผู้โดยสาร มิให้ยื่นศีรษะหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายออกไปนอกตัวรถเป็นอันขาด

(๑๗) เครื่องหมาย "ระวังคนข้ามถนน" หมายความว่า ทางข้างหน้ามีทางสำหรับคนเดินข้ามถนน หรือมีหมู่บ้านราษฎรอยู่ข้างทาง ซึ่งมีคนเดินข้ามไปมาอยู่เสมอ ผู้ขับรถจะต้องขับรถให้ช้าลงพอสมควร และระมัดระวังคนข้ามถนน ถ้ามีคนกำลังเดินข้ามถนนให้หยุดรถให้คนเดินข้ามถนนไปได้โดยปลอดภัย

(๑๘) เครื่องหมาย "โรงเรียนระวังเด็ก" หมายความว่าทางข้างหน้ามีโรงเรียนตั้งอยู่ข้างทาง ผู้ขับรถจะต้องขับรถให้ช้าลง และระมัดระวังอุบัติเหตุซึ่งอาจจะเกิดขึ้นแก่เด็กนักเรียน ถ้ามีเด็กนักเรียนกำลังเดินข้ามถนน ให้หยุดรถให้เด็กนักเรียนข้ามถนนไปได้โดยปลอดภัย ถ้าเป็นเวลาที่โรงเรียนกำลังสอนให้งดใช้เสียงสัญญาณและห้ามมิให้ทำให้เกิดเสียงรบกวนด้วยประการใด ๆ

เครื่องหมายที่พื้นทาง ขอบทาง และที่อื่น ๆ

ข้อ ๙ เครื่องหมายที่ใช้สี, หมุดโลหะ, กระเบื้องเคลือบหรือวัตถุอย่างอื่นที่ใช้แทนกันได้ ทา, ตอก หรือฝังไว้ที่พื้นทาง, ขอบทาง, ขอบวงเวียน, เสา, หลัก, ราวสะพาน, กำแพง, รั้ว, และอื่น ๆ ตามข้อ ๓ (๒) ให้ถือเป็นเครื่อง

หมายบังคับให้ผู้ขับรถปฏิบัติ ผู้ละเมิดจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ยกเว้น ก. (๓) และให้มีความหมายดังต่อไปนี้

ก. <u>ความหมายของสี หรือวัตถุอย่างอื่นที่ใช้แทนกัน</u> ซึ่งทาหรือฝัง หรือติดไว้ที่ขอบทาง, ขอบวงเวียน, เสา, หลัก, ราวสะพาน, กำแพง, รั้ว และที่อื่น ๆ

(๑) สีขาวสลับแดง หมายความว่า ห้ามมิให้หยุดหรือจอดรถทุกชนิดตรงแนวนั้นเป็นอันขาด

(๒) สีขาวสลับเหลือง หมายความว่า ห้ามมิให้จอดรถทุกชนิดตรงแนวนั้น เว้นแต่การหยุดรับ–ส่งคนโดยสารหรือสิ่งของชั่วขณะ ซึ่งกระทำโดยมิชักช้า ถ้าเป็นรถที่ใช้เครื่องยนต์ ห้ามมิให้ดับเครื่องยนต์และห้ามมิให้ผู้ขับรถออกไปจากที่นั่งขับ

(๓) สีขาวสลับดำ หมายความว่า แนวนั้นเป็นขอบทาง, ขอบวงเวียน, ราวสะพาน, ทางโค้ง ฯลฯ ให้ขับรถให้ช้าลงพอสมควร และระมัดระวังมิให้อุบัติเหตุเกิดขึ้นได้

(๔) เครื่องหมายลูกศรซึ่งติดหรือทาไว้ที่ขอบวงเวียนหรือพื้นทาง หมายความว่า ให้เดินรถอ้อมไปตามทิศทางที่ปลายลูกศรชี้ ห้ามขับรถย้อนทางที่ลูกศรชี้

ข. <u>ทางคนข้ามถนน</u>

เป็นแนวหมุดโลหะ, กระเบื้อง, แผ่นยาง หรือสี เป็นเส้นทึบหรือเส้นประ หรือเป็นแนวลาดหรือดาดด้วยวัตถุสีขาว ขวางทางจากฝั่งหนึ่งไปยังอีกฝั่งหนึ่ง และเพื่อให้คนขับรถได้เห็นชัดแต่ไกล เจ้าพนักงานจราจรจะทาสีขาวสลับดำในช่องทางนั้นด้วยก็ได้

ภายในระยะ ๑๐๐ เมตร จากทางข้ามถนนที่จัดทำไว้ห้ามมิให้ผู้เดินเท้าข้ามถนนนอกเขตทางข้ามนั้น

ผู้ขับรถทุกชนิดจะต้องขับรถให้ช้าลง เมื่อก่อนถึงทางข้ามถนน และพร้อมที่จะหยุดรถได้ทันท่วงทีเมื่อมีคนเดินข้ามถนน ณ ทางข้ามนั้น

ในเขตทางข้ามถนนที่ไม่มีเจ้าหน้าที่หรือเครื่องสัญญาณควบคุม ให้ผู้เดินข้ามถนนมีสิทธิไปก่อน ฉะนั้น ในขณะที่มีคนกำลังเดินอยู่ในทางข้ามถนนให้ผู้ขับรถหยุดรถก่อนถึงแนวทางข้ามถนน โดยไม่ให้หน้ารถล้ำเข้าไปในเขตทางข้ามถนน เมื่อคนเดินข้ามถนนได้ข้ามไปได้โดยปลอดภัยแล้วจึงจะเคลื่อนรถต่อไปได้

ทางข้ามที่มีเจ้าหน้าที่หรือเครื่องสัญญาณติดตั้งควบคุม คนเดินเท้ามีสิทธิที่จะเดินข้ามถนนได้โดยรถต่าง ๆ ต้องหยุดให้ในขณะที่มีสัญญาณห้ามรถด้านนั้น

เมื่อรถข้างหน้าได้หยุดเพื่อให้ผู้เดินเท้าข้ามถนนตรงทางข้าม ให้ผู้ขับรถที่ตามมาข้างหลังหยุดรถต่อกันไปตามลำดับ ห้ามมิให้แซงรถที่หยุดอยู่ข้างหน้าขึ้นไป

ห้ามมิให้หยุด หรือจอดรถทุกชนิด ตรงเขตทางข้ามถนน ไม่ว่าในกรณีใด ๆ ถ้ามีการกั้นทาง หรือมีสัญญาณให้รถหยุด หรือการจราจรข้างหน้าติดขัดรถทุกคันจะต้องหยุดก่อนถึงทางข้ามถนน ห้ามมิให้หยุดรถล้ำเข้าไปในเขตทางข้ามถนน

ค. <u>แนวสำหรับให้รถหยุด</u> หมายถึงเส้นขวางถนน จะเป็นเส้นประหรือเส้นทึบก็ตาม ให้ผู้ขับรถหยุดรถก่อนถึงแนวเส้นขวางทุกครั้งและให้รอดูจังหวะที่รถว่าง เมื่อไม่เป็นเหตุให้กีดขวางการจราจร และไม่เกิดอันตรายแล้วจึงให้ขับรถผ่านเส้นขวางไป

ง. เส้นแบ่งแนวจราจร หมายถึงเส้นสีขาวซึ่งทอดไปตามความยาวของถนน ไม่ว่าจะเป็นเส้นประหรือเส้นทึบก็ตาม

(๑) เส้นทึบ คือเส้นซึ่งมีความยาวติดต่อกันตั้งแต่ ๕๐๐ เมตรขึ้นไป จะเป็นเส้นเดี่ยวหรือเส้นคู่ก็ตาม ให้ผู้ขับรถเดินรถไปทางด้านซ้ายของเส้นนั้น ห้ามขับรถคร่อมไปตามเส้น หรือล้ำออกนอกเส้นไปทางขวาเป็นอันขาด

(๒) เส้นประ คือเส้นซึ่งมีความยาวแต่ละเส้นน้อยกว่า ๕๐๐ เมตร ให้ผู้ขับรถเดินรถไปทางด้านซ้ายของเส้นนั้น ห้ามขับรถคร่อมไปตามเส้นหรือล้ำเส้นออกไปทางขวา เว้นแต่ในโอกาสที่ขับรถขึ้นหน้ารถคันอื่นในขณะนั้นไม่มีรถอื่นสวนทางมา เมื่อเห็นที่แน่ชัดว่าจะไม่เกิดอันตรายแล้วจึงให้เดินรถล้ำแนวเส้นประออกไปทางขวาได้

(๓) เส้นทึบคู่กับเส้นประ ให้ขับรถไปทางด้านซ้ายของเส้นนั้นห้ามขับรถคร่อมเส้น หรือล้ำเส้นออกไปทางขวา ตลอดแนวที่มีเส้นทึบนั้น

จ. เส้นสำหรับให้จอดรถ อาจจะเป็นเส้นขวาง ทะแยงหรือขนานกับขอบทางหรือเป็นเส้นกรอบ ตามที่เจ้าพนักงานจราจรจะได้ทำไว้ตามกำหนด ให้ผู้ขับรถนำรถเข้าจอดภายในกรอบเส้นตามลักษณะที่ทำไว้ โดยไม่ให้ส่วนใดส่วนหนึ่งของรถล้ำออกไปนอกแนวกำหนด

ฉ. เส้นแบ่งแนวจราจรที่ทางแยก คือเส้นที่ทอดไปตามความยาวของถนน ไม่ว่าจะเป็นเส้นประหรือเส้นทึบ ถ้าได้ทำเส้นไว้สำหรับแบ่งแนวจราจรเป็นหลายแนว และเจ้าพนักงานจราจรได้ทำเครื่องหมายรูปลูกศรไว้บนพื้นทางด้วย ให้ผู้ขับรถปฏิบัติดังนี้

(๑) แนวจราจรที่มีรูปลูกศรชี้ตรงไปข้างหน้า หรือปลายลูกศรเฉียง

ไปทางซ้าย หรือขวา หมายความว่า ให้รถที่จะตรงไป เลี้ยวซ้ายหรือเลี้ยวขวา เดินไปตามแนวนั้นแล้วแต่กรณี

(๒) ถ้าเป็นรูปลูกศรอันเดียวกัน มีปลายลูกศรแยกออกเป็น ๒ ทาง ชี้ตรงทางหนึ่ง กับเฉียงซ้ายอีกทางหนึ่ง หรือชี้ตรงกับเฉียงขวา หมายความว่า ให้รถที่จะตรงไปกับเลี้ยวซ้าย หรือตรงไปกับเลี้ยวขวา หรือเลี้ยวซ้ายกับเลี้ยวขวา เดินไปตามแนวนั้นร่วมกัน แล้วแต่กรณี

(๓) ห้ามมิให้ขับรถเข้าในเส้นแบ่งแนวจราจร ผิดจากที่กำหนดไว้ในข้อ ฉ. (๑) และ (๒) และห้ามมิให้ขับรถคร่อมเส้น หรือล้ำเส้นออกไปในแนวทางของรถอื่น

(๔) ถ้ามีเจ้าหน้าที่ให้สัญญาณ ควบคุมการจราจรอยู่ที่ทางแยกนั้น หรือมีสัญญาณอย่างอื่นควบคุมอยู่ ก็ให้ผู้ขับรถปฏิบัติตามสัญญาณของเจ้าหน้าที่ หรือเครื่องสัญญาณที่ใช้ควบคุมทางแยกนั้นด้วย

ช. ถ้าเจ้าพนักงานจราจรได้เขียนข้อความอย่างใด หรือใช้วัตถุอย่างอื่นฝัง ตอก หรือปิดไว้เป็นตัวอักษรบนพื้นทาง เช่น หยุด, รอ, ขับช้า ๆ, เลี้ยวซ้าย, เลี้ยวขวา ฯลฯ ก็ให้ผู้ขับรถปฏิบัติตามข้อความนั้น.

ประกาศ ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๐๑

นายพลตำรวจเอก ส. ไสวแสนยากร

เจ้าพนักงานจราจรทั่วราชอาณาจักร

ข้อบังคับเจ้าพนักงานจราจร

เรื่อง ห้ามรถยนต์บรรทุกเดินบนสะพานปฐมบรมราชานุสสรณ์

เนื่องจากการจราจรของยวดยานบนสะพานปฐมบรมราชานุสสรณ์ มีความคับคั่งมากจนผู้ใช้ยวดยานไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร เจ้าพนักงานจราจรได้พิจารณาเห็นว่า ควรจะให้ยวดยานบางชนิดไปข้ามสะพานกรุงธนบางเวลา เพื่อแบ่งเบาการ จราจร ที่ สะพาน ปฐมบรมราชานุสสรณ์ได้ คลายความ คับคั่งลง บ้าง ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๙ (๓) แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ เจ้าพนักงานจราจรออกข้อบังคับไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ห้ามรถยนต์บรรทุกของทุกชนิด ขึ้นบนสะพานปฐมบรมราชา—นุสสรณ์ ระหว่างเวลา ๐๗.๐๐ น. ถึง ๐๙.๐๐ น. และระหว่างเวลา ๑๖.๐๐ น. ถึง ๑๘.๐๐ น. ทุกวัน

ข้อ ๒ ในระหว่างเวลาตามข้อ ๑ ให้รถยนต์บรรทุกไปข้ามทางสะพานกรุงธน

ข้อ ๓ การขับรถข้ามสะพานต่าง ๆ ในถนนจรัลสนิทวงศ์ระหว่างสามแยกท่าพระถึงเชิงสะพานกรุงธนทางฝั่งธนบุรี ซึ่งเป็นสะพานแคบรถหลีกกันไม่ได้ เพื่อความปลอดภัยให้เบารถก่อนถึงสะพานในระยะไม่น้อยกว่า ๓๐ เมตร ขณะขับรถข้ามสะพานให้ขับช้า ๆ

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๐๑ เป็นต้นไป

กองกำกับการแผนการจราจร

วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๐๑

พล.ต.ท. จำนงรักษา

(ขุนจำนงรักษา)

เจ้าพนักงานจราจรจังหวัดพระนครและธนบุรี

ข้อบังคับเจ้าพนักงานจราจร

ห้ามหยุดรถขวางทางแยก

เพื่อความสะดวกในการจราจร เจ้าพนักงานจราจร อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖๙ (๘) แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ ออกข้อบังคับไว้ดังต่อไปนี้

ณ บริเวณทางแยกใดที่เจ้าพนักงานจราจรได้ทำเส้นประสีเหลืองไว้เป็นเส้นขวางถนน และมีเครื่องหมายห้ามจอดประกอบกับเครื่องหมายรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าสีเหลืองมีอักษรสีดำภายในแผ่นเครื่องหมายมีข้อความว่า "ห้ามหยุดรถในเขตเส้นขวางถนน" ติดตั้งไว้ ห้ามมิให้ผู้ขับรถหยุดรถล้ำเข้าไปในเขตเส้นขวางถนนนั้น ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการหยุดรถเพื่อรอสัญญาณจราจร หรือด้วยประการอื่นใด

ให้ใช้ข้อบังคับนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป.

กองกำกับการแผนการจราจร
วันที่ ๓๕ มกราคม ๒๕๐๒
พ.ต.ท. วารินทร์ เนตรบุตร
(วารินทร์ เนตรบุตร)
เจ้าพนักงานจราจรจังหวัดพระนครและธนบุรี

ข้อบังคับเจ้าพนักงานจราจร

ที่ ๑๑/๒๕๐๔

เรื่อง ห้ามจอดรถกีดขวางช่องทางเข้าออกทุกแห่ง

เนื่องจากปรากฏว่า ตามบริเวณปากช่องทางต่าง ๆ ซึ่งมีผู้ใช้เป็นทางผ่านเข้าออก ของยวดยานมีผู้นำรถไปจอดกีดขวาง ทำให้รถผ่านเข้าออกไม่ได้หรือไม่สะดวก เป็นที่เดือดร้อนแก่ผู้ใช้ทางเข้าออกนั้นอยู่ทั่วไป และบางรายการกีดขวางนี้ ทำให้รถเลี้ยวเข้าช่องทางไม่ได้ทันที ต้องชลอหรือหยุดรถรอจนกว่าจะมีการเลื่อนรถหรือนำรถออกไปให้พ้นจากการกีดขวางเสียก่อน การต้องรอนี้เป็นเหตุให้การจราจรในทางเกิดการขัดข้อง

ฉะนั้น เพื่อความสะดวกในการจราจร เจ้าพนักงานจราจร อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ และมาตรา ๖๙ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก

พุทธศักราช ๒๔๗๗ ออกข้อบังคับห้ามรถทุกชนิดจอดกีดขวางช่องทางที่ยวดยานผ่านเข้าออกทุกแห่ง หรือจอดห่างจากปากช่องทางน้อย ๓.๕๐ เมตร

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

กองตำรวจจราจร

วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๐๔

พล.ต.ต. สุดสงวน ตัณสถิตย์

(สุดสงวน ตัณสถิตย์)

เจ้าพนักงานจราจรจังหวัดพระนครและธนบุรี

ข้อบังคับเจ้าพนักงานจราจร

ที่ ๒ / ๒๕๐๕

เรื่อง กำหนดช่องทางเดินรถ

เจ้าพนักงานจราจร อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖๙ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ กับกฎกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ ข้อ ๑๐ (ก) (ข)

ในเขตเทศบาล ให้

(ก) รถยนต์บรรทุกของมีน้ำหนักเกิน ๓,๒๐๐ กก.

(ข) รถยนต์ประจำทาง

(ค) รถยนต์รับจ้างพิเศษ

(ง) รถยนต์ส่วนบุคคลชนิดบรรทุกไม่เกินกว่า ๗ คน

(จ) รถยนต์ทุกชนิดขณะที่ลากจูงรถพ่วง

(ฉ) รถยนต์ที่บรรทุกของเกินกำหนดในข้อ ๘ แห่งกฎกระทรวง ฯ

(ช) รถยนต์สามล้อ

ใช้ทางดังนี้

๑. ในทางที่เจ้าพนักงานจราจรกำหนด หรือแบ่งแนวทางเดินรถไว้เป็นช่องให้เดินในช่องซ้ายสุด ซึ่งติดกับขอบทาง เว้นแต่ทางตอนใดมีรถอื่นจอดอยู่ก็ให้เดินในช่องทางถัดไป จนกว่าจะพ้นแนวที่รถอื่นจอดนั้น และห้ามคร่อมเส้นแนวทางเดินรถ

๒. ในทางที่เจ้าพนักงานจราจรไม่ได้กำหนดหรือแบ่งแนวทางเดินรถไว้ให้เดินรถในส่วนของทางที่ใกล้ขอบทางที่สุด

ทั้งนี้ จนกว่าจะถึงเขตเปลี่ยนช่องทางเดินรถ ซึ่งผู้ขับรถจะต้องปฏิบัติตามระเบียบการเดินรถตรงทางแยก

ให้ใช้ข้อบังคับนี้ตั้งแต่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕ เป็นต้นไป

กองตำรวจจราจร

วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๐๕

พล.ต.ท. ประจวบ กีร์ติบุตร

(ประจวบ กีร์ติบุตร)

เจ้าพนักงานจราจรจังหวัดพระนครและธนบุรี

ข้อบังคับเจ้าพนักงานจราจร

ที่ ๔/๒๕๐๕

เรื่อง เครื่องหมายแยกแนวจราจร

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖๙ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ เจ้าพนักงานจราจรออกข้อบังคับไว้ดังต่อไปนี้

ณ ที่ใดที่เจ้าพนักงานจราจรทำเครื่องหมายบนพื้นทางด้วยเส้นสีขาวล้อมกรอบเป็นบริเวณ เพื่อเป็นเครื่องหมายแยกแนวการเดินรถไว้ ห้ามรถทุกชนิดเดินทับหรือผ่านเข้าไปในบริเวณดังกล่าว เว้นแต่ในกรณีที่รถชำรุดจอดกีดขวางทางอยู่ตรงบริเวณนั้น ไม่มีทางที่จะนำไปที่อื่นได้โดยสะดวก และกรอบเครื่องหมายตรงนั้นมีความกว้างพอ ก็ให้นำรถที่ชำรุดเข้าไปพักอยู่ภายในกรอบนั้นได้ชั่วขณะตามความจำเป็น.

กองตำรวจจราจร

วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๐๕

พล.ต.ท. ประจวบ กีร์ติบุตร

(ประจวบ กีร์ติบุตร)

เจ้าพนักงานจราจรจังหวัดพระนครและธนบุรี

พิมพ์ที่ ร.พ.ไทยแบบเรียน 69–71 ตึกตลาดบำเพ็ญบุญ ถนนตีทอง
นายอาทร บรรณประดิษฐ์ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา โทรศัพท์ 20191

พ.ศ. 2505

แก้คำผิด

หน้า ๓ บรรทัดที่ ๑๔ ในวงเล็บจากเดิม (วรรค ๓ และวรรค ๔ ของมาตรานี้ เอิ่มเติมโดยมาตรา ๓๐ แห่ง พ.ร.บ. ฯ)

แก้เป็น (วรรค ๓ และวรรค ๔ ของมาตรานี้ เพิ่มเติมโดยมาตรา ๓ แห่ง พ.ร.บ. ฯ)